

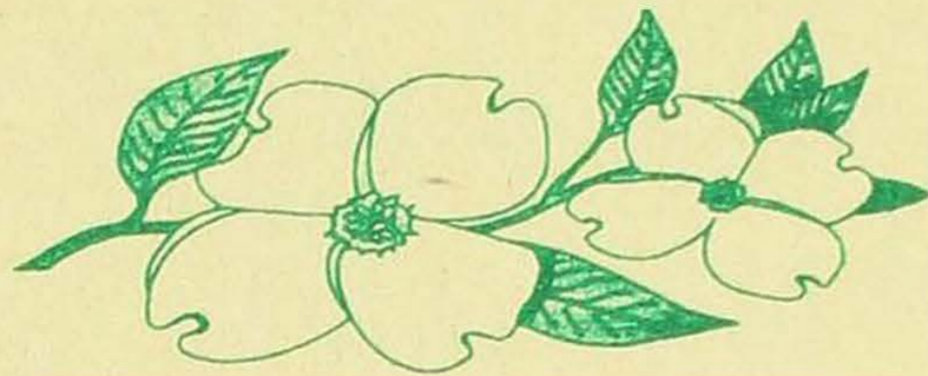
subotički dvojtjednik

田の心

俳句の心

Prastari ribnjak...
jedna žaba uskoči:
– zvuk vode.

Basho
(V. Devide)

Godina IV. ♦ Broj 67 ♦ 29. ožujka 1997. ♦ Cijena 2 dinara

Uskrsna poruka Ivana Pénzesa, subotičkog biskupa

Uskrs je novi život koji pobjeđuje sivilo svakidašnjice. Danas u svijetu računara imamo osjećaj da čovjek može sve. On je moćan gospodar, neovisan, raspolaže sam sa sobom. Sav je namjeren prema napretku. U tome vidi najviši domet svoga življenja i rada.

Međutim, ukoliko čovjek želi istinski govoriti o svome ostvarenju, o uspjehu, on mora nužno povesti računa i o smrti, jer će se u konačnici pokazati koliko je on doista sposoban i uspješan.

Iz groba je izišao život vječni. Onaj kojeg su ubili, osramotili pred ljudima u želji da mu i ime zatru, koga su ubrojali među mrtve, izišao je iz groba živ. Iskustvo svjedoka da je jedan, koji je nepravilno ubijen i u grob položen, živ, mijenja situaciju ljudske egzistencije.

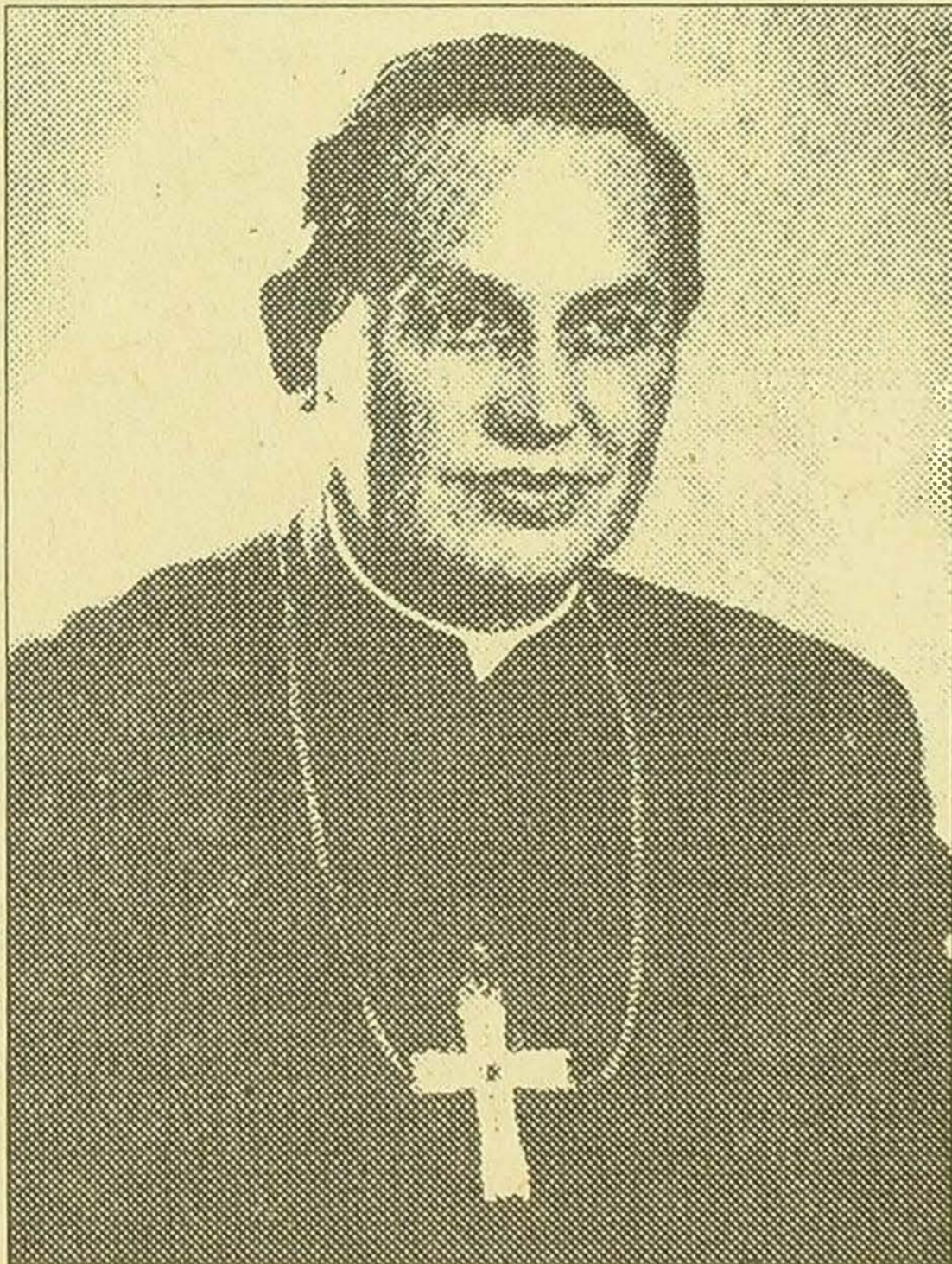
Ovo je dan što ga učini Gospodin, radujmo se jer je otkriven tako dugo i tako duboko željen smisao ljudskog umiranja. Grob je otvoren. Podzemlje nije više podzemlje, obasjano je svjetlošću onoga koji je u njega sišao i izišao kao uskrsnuli! Izišao je iz podzemlja smrti Sin čovječji koji je s pravom sebe nazvao – život!

Uskrs je novi život koji pobjeđuje sivilo svakidašnjice. To je praznik mraka, dan čovjekova oslobođenja, potvrda i proslava čovjeka koji se dariva, koji trpi radosno za druge, koji se troši iz ljubavi bez mjere, koji ljubi bez mrtvih shema“.

Ovo je zato dan što ga učini Gospodin, radujmo se unjemu, jer smo dobili dioništvo na božanskome životu. Po ovome koji je danas umro i uskrsnuo! Apostol Pavao kaže: s njim smo uskrsnuli i suuskrsnuli na novost života.

Zato je taj dan što ga učini Gospodin – početak!

Počeo je pokret koji ne prestaje sve dok ljudi ne nađu smisao i značenje postojanja baš u otajstvenom događaju ovoga svetoga dana:

jedan je od ljudi, koji je bio smrtni i slab kao i mi, prošao kroz svu patnju, kroz samo dno ljudske egzistencije, koji je ubijen i položen u grob, ustao od mrtvih – živ. Susreo se ponovo sa svojim. Oni su ga prepoznali, oni su ga shvatili i postali njegovi svjedoci, najavljujući Puta koji vodi u uskrsnuće.

Ima rješenja našeg života. Sav je smisao u tome: uskrsnut ćemo! Svi koji smo postali s njim dionici iste Pashe, istog Puta. Potrebno je samo da

svoj život i sada suobličimo njemu. S njim treba i suumirati. Tek suukopani možemo postati suuskrsli (usp. Kol. 2,12). Traži se da hodimo u novosti ovoga života. Sadašnji život se smrću ne oduzima nego mijenja. Uskrsnućem dobiva novu kvalitetu, jer ulazi u sveobuhvatnu bujnost božanskoga života Sina Božjega.

Ne, nećemo se ponovno utjeloviti, nećemo dobiti neko drugo tijelo, nećemo se pojaviti u nekom drugom biću, pa da se kolo vremena opet zavrti, kao da je sve samo začarani krug. Mi ćemo ući u puninu, a sav život, u život bez kraja, u sam božanski život, gdje je i Isus kao čovjek i naš brat. Tu ćemo se vječno radovati.

Ovo je zato dan što ga učini Gospodin za mene, za tebe brate, za tebe sestro, za sve nas! Radujmo se!

U godini Isusa Krista Sina Božjega usadimo duboko ove misli u svoja srca, da nam to donese obilati plod u svakom trenutku našeg života!

SVIMA ŽELIM SRETAN USKRS

I OBILJE BLAGOSLOVA OD USKRSLOG
SPASITELJA BOGA NAŠEGA!

Auto cesta

U Srbiji je najzad počela gradnja „kapitalnih objekata infrastrukture“. Predsjednik je republičke Vlade, kako i priliči, svečano otvorio početak radova na izgradnji dionice Horgoš-Feketić jugoslavenske auto ceste. Uposliće se 5 tisuća ljudi. Izvori financiranja domaći i, što je važnije, realni. To u našem siromašnom slučaju znači da će se praviti skromnih pedesetak kilometara.

Međutim, perspektiva je to sjajna (da li se to bliže izbori?) jer to za profesionalne prodavače magle. Jer, kada je sve ostalo danas na labavim nogama, pedesetak kilometara nikome neće biti toga značiti. Osobito onima koji su gladni. A žednih, hvala Bogu, još nema.

Tomislav Žigmanov

† Ivan Pénzes, biskup

Valjak po valjak

Polako, sigurno, ali nestabilno, ovaj dvotjednik je u četvrtoj godini izlaza, te će uskoro proslaviti svoj treći rođendan.

U proteklom periodu bilo je (tri točke) ... Kad bi rekli teško ne bi bili u pravu. Jer, riječ teško ne uključuje pojam lijepo. A kada bi rekli lijepo, onda ljepota sama po sebi isključuje termin teško. No, ipak bilo je..., a nađamo se da će i biti.

Financije su nam uvijek od samog početka bila najjača strana. S njima jedino nismo imali problema. Jer, onoga čega nemaš ne može ti biti problem, pod uvjetom da nisi iskompleksiran. Tako je prvo je otišla jedna „ciglja“, tako je to jedan član Uredništva zamijetio, onda je otišao „zabat“, a onda je otišao... A onda smo malo stali, malo se sudili, malo se zamislili.

Jer, kad postaneš „dida“ odjednom kao da u pamet dođeš. A u međuvremenu se moramo ponovno ispričavati. Ovoga puta ispričavamo se iz razloga što našim dragim pretplatnicima sada istovremeno šaljem dva broja „Žiga“: „Žig“ broj 66. i broj 67. Radimo to iz razloga što za „Žig“ broj 66. jednostavno nismo imali novca ni za poštu.

Vojislav Sekelj

PORUKA UREDNIŠTVA:

Molimo sva ona lica, koja ne žele primati list da nam ga vrate, jer ćemo ih u protivnom slučaju smatrati za pridplatnike, pa ćemo im list i nadalje slati.

„Bunjevačko žackalo“
7. ožujka 1940.

Izvešće sa Skupštine

Druže Tito, mi Ti /se/ putujemo

Peto, redovito (prvo prolječno) zasjedanje sjednice SO Subotice uz 23. točke dnevnog reda održano je 25. ožujka 1997. godine.

I pored toliko točaka dnevnoga reda glavna je bila posljednja: usvajanje godišnjeg proračuna. Uz nužne (mutatis mutandis) izmjene, proračun je usvojen. Promjene bi se najzornije mogle predložiti ovako: „socijalisti“ Subotice opet trguju na račun negdašnjega svoga Vođe, koga su se odrekli zbog bratstva i jedinstva. Poslanici SPS-a u subotičkoj samoupravi uspjeli su promijeniti općinski proračun za 1997. godinu, samo u dijelu koji je predviđeo 500. tisuća dinara za adaptaciju Kohnen-vile. Tako je otrgnuto iz troškova adaptacije 200 tisuća, a koji će se iznos, na prijedloga socijalisa, uporabiti za financiranje besplatnog putovanja daka.

Ako znamo da je riječ o općinskom reprezentativnom zdanju, koja se „popularno“ zove Titova vila, onda možemo očekivati da će naši đaki od sada pjevati:

Druže Tito
mi ti /se/ džabe putujemo
u 21. (dvadeset i prvi) vijek!

(i. v.)

Subotici stidljiv prijem

Nakon pobjede oporbenih stranaka, okupljenih u Koaliciju „Zajedno“, u velikim gradovima Srbije prišlo se realizaciji inicijative o stvaranju Saveza slobodnih gradova Srbije, s ciljem da ova udruga koordinirano djeluje na planu kvalitetnijeg rješavanja problema s kojima se susreće lokalna samouprava i da spram centralne beogradske vlasti djeluje jedinstveno. Pompežno su slavili ovi oporbeni gradovi pobjedu, i zgražavali se, glede zatečenog javašluka stare, mahom, SPS vlasti, skidali zvijezde, upirali prste u lopovluke i makinacij prethodnika...

U Subotici je ranije izvršena mirna smjena vlasti. Usamljenija prije četiri i pol godine, nije mogla manifestirati ovakav trijumfalizam. Bilo je to i puno teže vrijeme. Vrijeme iskušenja. Vrijeme u kome vlast subotičke lokalne samouprave nije nailazila na razumijevanje čak ni u redovima oporbe, niti su imali puno primjera koje treba slijediti. A mjesto, pored toga, nacionalno „trusno“.

Sada, međutim, njoj se stidljivo, na jedvide jade priznaje status slobodnog grada. Samodovoljnosti srpskih političara nikad kraja. Iskustva njihova s zatečenim problemima nisu nova. Pa ako se baš i mora odati priznanje nekome koje ranije s tim ljudstvom izišao na kraj, priznajmo im barem ravnopravni status ovoj organizaciji.

(t. ž.)

Isprika

Rič fali

U prošlom broju „Žiga“ u Uvodniku, naslovljeno „Tako mu (mi) i triba?“, tehničkom greškom u početku članka izostala je jedna rič, te cio Uvodnik zbog te izostavljene riči gubi smisao.

Naime, nedostajala je rič „sin“. Stoga sada dio Uvodnika ponavljamo. On bi tribo da glasi ovako:

„Sin Slobodana Miloševića, glavnom i odgovornom uredniku „Žiga“ (čeljad bi kazala njemu) ne da piće na kreditu! Što nije u redu? Al, pitam se, što mi ni Franje da!? A obojica, mada ne Zajedno, su bili moji đaci to u dobrim „danskim“ vremenima šuvarov (školski). No, sudeći, što rade ipak i glede naobrazbe mislim da su zanat ipak dobro ispekli. Jer, princip princip, veresije nema. O kreditima malo morgen, tisuću hiljada godina, možda? Milo svaka čast! Isti davno sam čito Njegoša.“

(v. s.)

Istrčao kao Zrinji

Socijalisti centra HKC „Bunjevačko kolo“

Nekadašnji tajnik OO SPS, Dušan Stipanović je prije neki dan, hrabro kao Zrinji, istrčao pred novinarima i drugim subjektima javnog mnijenja, koji – srećom – nisu Turci, pa je hrabar čovjek ostao živ.

Na konferenciji za tisak u petak najavio je potapanje Prijedloga općinskog proračuna u dijelu koja predviđa 1 milijun i 200 tisuća dinara za adaptaciju Hrvatskoga kulturnoga centra „Bunjevačko kolo“. Po SPS-u, u ovoj oskudici treba misliti na zajedničke potrebe, kao, što su obrazovanje i zdravstvo. Pitali smo ga, nije li zajednički interes svih Subotičana hrvatski (pa mađarski, srpski, itd) kulturni centar? Izgleda, uvidio je grešku, jer su socijalisti odustali od protivljenja, pod uvjetom, da slijedeći put dođe na red neka srpska ili bunjevačka ustanova. Skupština općine je prihvatila prijedlog, pa će tako Bunjevci biti „najsrićniji“ narod, jer će i „priko“ reda doći na red, zahvaljujući socijalistima, koji Bunjevce smatraju pokatoličenim Srbima.

(i. v.)

Tošk-optika
SUBOTICA

Maksima
Gorkog 26

RADNO VREME:
Radnim danom 9.30-12.00
16.30-19.00
Subotom 9.00-12.00

Prepisivanje očnih pomagala i davanje saveta
za korišćenje istih, svakim radnim danom od
17.00-19.00

POSEBNE POGODNOSTI:
-10% popusta kod gotovinskog plaćanja
-plaćanje u više rata
-mogućnost žiralnog plaćanja

SRETAN USKRS!

Telefon: 51-045

ELEKTRO-MIX

INSTALACIJE
EL. UREĐAJI
APARATI ZA
DOMAĆINSTVO

MIX
SUBOTICA

Tel: 024 / 35-174
Sonje Marinković 31

ŽIG

29. ožujka 1997.

broj 67

Izdavač: HKC „Bunjevačko Kolo“
Adresa: Preradovičeva 4, 2400 Subtica
Tel/fax: 22-927
Žiro račun: 46600-678-7-3551

Osnivač i glavni i odgovorni urednik:

Vojislav Sekelj

Zamjenik glavnog urednika:

Tomislav Žigmanov

Uredništvo:

Lazar Merковиć, Ivan Rudinski,
Nela Skenderović, Dragan Vidaković

Korektor:

Mirko Kopunović

Tehnički urednik:

Ivan Hegediš

Priprema i prelom:

Jasmina Bačić

Tisak: „Globus“, Subotica

List je registriran kod Ministarstva za info-
ranje Republike Srbije pod broj
1620 od 25. travnja 1994. godine.

ŽIG

izlazi svake druge subote

Ballet national

Pod ovim nazivom, na velikim plakati, uz dodatak „Yougoslave de Subotica“, očekali su i ispratili Francuzi OKUD „Mladost“ prošlog meseca, a tamošnja štampa nikrila oduševljenje nastupom subotičkih matjera-folklorista.

Bravo nacionalni jugo-baletu, aplaudirali su posetioци prepunih dvorana, padonačelnici držali govore, a naši mladići i devojke, njih četrdesetak, krišom brisali suze radosnice.

OKUD „Mladost“ upravo proslavlja deset godina amaterizma. Proneo je slavu folkloru sa prostora bivše nam i sadašnje dovine kroz stotine i hiljade mesta stare dovine Evrope. Organizovao je i udario temelj Festivala mladih kompozitora uz čije se letvice na muzičko nebo popelo bezbroj velikana čije je stvaralaštvo ušlo u enciklopedije.

Pisati o onome što je danas i šta je u prošlosti bio OKUD „Mladost“, na dve novinarske šlajfne, bila bi „maliciozna tendencioznost“ neprimerana i ovom dvotjedniku i autoru. Ali, ima ipak nešto što se, kada je u pitanju „Mladost“, mora spomenuti, čak i pod opasnošću da se taj upit (pr)oglasiti tendencioznim.

Naš „ballet national“ dobio je, na poslednjoj sednici Skupštine opštine prilikom raspodele budžeta, samo 35.000 dinara. Kažemo samo, jer su drugi koji se bave istim i sličnim poslovima, fantomski ili skoro nepostojani, dobili daleko više novca. U rangu „Mladosti“, sa po 40.000 dinara dotacije našli su se Kamerni hor „Pro musica“, Subotička filharmonija i Subotički tamburaški orkestar.

OKUD-u „Nepker“ i „Bunjevačkom kolu“ naši „odbornici nacionalne“ odobrili su dotaciju po 50.000 dinara.

Nije dosta, naravno, ni „Nepkeru“, ni „Bunjevačkom kolu“, ni „Pro muzici“, ni drugima, ali je, ruku na srce, bacimo li pogled unazad i pogledamo ostvarene rezultate, preraspodela budžetskog siromaštva, uopšte, izvršena nepravedno. Da li je drugačije realno vrednovati šta je ko i gde je ko? Da li je, a ista, „ballet national“, u kome trenutno učestvuju oko 900 mladića i devojaka, po materijalnom vrednovanju ispod svih ostalih društava, centara i matica pobrojanih u kulturnom materijalu?

Ma, istina, još jedan ventil u stavci „Dotacija za rad KUD-ova“ sa iznosom od 2.000 dinara. Kako će taj novac biti preraspodeljen teško je reći ovog časa, ali sama činjenica da je naš nacionalni balet, kako to očekuju Francuzi, u prvoj podeli dospelo na najvišu granu, dovoljno je slutnja da će opet biti nacionalna a ne multinacionalna amaterska grupa, što je OKUD „Mladost“ apsolutno, što kraćih rukava.

Tim pre što već sada ima spekulacija da su im dodeljeni 35.000 dinara namenjeni za Gradski duvački orkestar koji je nastupao u „Mladosti“, a da se još uvek praktički ne zna da li će i koliko OKUD dobiti potrebne potpore u jubilarnoj godini.

Milenko Popadić

Gdje je djelatnička klasa?

Prekopava kontejnere za otpatke

„TI RADI, A JA ĆU DA MISLIM“! Pod ovim naslovom je održana razmjena mišljenja na tribini Općinskog odbora Saveza komunista Jugoslavije u Subotici. Debata je održana u povodu nezapamćene bijede djelatničke klase: pored izrabljenih djelatnika, koji tavore ispod najniže crte životnog minimuma, juri brzi vlak „socijalista“, i besomučno prevozi u privatne ruke minuli rad djelatnika. Ko je bliže vatri, razvlači nakadašnju društvenu imovinu.

– Djelatnici su izrabljeni, podijeljeni po nacionalnoj osnovi, pogažena im je svijest, nemaju upliva u svoju sudbu i usaden je u njih strah. Ne protive se privatizaciji, ali ne mogu se pomiriti s eksploatacijom – rekao je na tribini Olajos Nagy Miklos, predsjednik OO SKJ Subotica. Citirao je riječi i teške optužbe subotičkih djelatnika, koje su objavljene u listu „Magyar Szó“. Nakon toga, očajnici, koji su nekada bili ponos i dika socijalističkog samoupravnog društva, tri sata su govorili o krah u sadašnjeg društveno-samoupravnog sustava, o masovnoj neuposlenosti, o bijedi djelatnika, o plaćama od 100 do 200 dinara. Spominjali su uspomene na negdašnja lijepa vremena, kada je „mjesečna plaća dostigla cijenu mašine za pranje, a bilo je i reda, sigurnosti i slobode“. Nitko od govornika nema povjerenja ni u jednu partiju, te smatraju nedostatno aktivnim čak i SKJ. Svi govornici su se žalili što nema takvoga vodećeg organa koji bi podigao glas za interese djelatničke klase. Netko je čak – uz muk tridesetak nazočnih – izrazio divljenje Fidelu Castru, koji trideset godina nije odstupio ni pedalj u sjenci velikog susjeda-protivnika i pod uvjetima međunarodne blokade.

Neki su postavili pitanje, gdje je čuvena djelatnička klasa, a netko je rezignirano odgovorio: prekopava kontejnere za otpatke!

Nitko nije nazirao izlaz iz teške situacije, usprkos tomu što su među nazočnima podijelili uput o borbi djelatnika, prema kojemu je najvažnije pravilo, da nema pravila, nego treba izabrat trenutno najbolji put i u tom cilju treba proučavati stogodišnja iskustva djelatničke klase. Po zamisli autora ovih pravila bez pravila, od jedinstva djelatničke klase i od jasnoća njezinih zahtjeva ovisi koliki će njihovih suboraca sudjelovati u klasnoj borbi za ostvarivanje zahtjeva. A svemu tomu je cilj borba za

prava na rad i život dostojan čovjeka. Prije nego što će djelatnik započinjati svoju borbu treba – prema pravilima – da se zapita čije su tvornice, bolnice itd., pa će mu sinuti da su njegove i da to nitko ne smije ukrasti od njega. Ne smije dopustiti da drugi odlučuju o njegovoj sudbi; ne smije vjerovati čak ni sindikatima dok se ne uvjeri da sindikalne vođe dijele sudbu djelatnika. Ne smiju dozvoliti podjelu djelatnika ni na kakvoj osnovi, a rukovođenje borbom djelatnika treba prepustiti mladima. Ne smije se prepustiti samom sebi djelatnik na koga se vrši pritisak, ili koji je dospio na ulicu. Ne može biti suborac onaj koji jaše na valovima nezadovoljstva djelatnika!

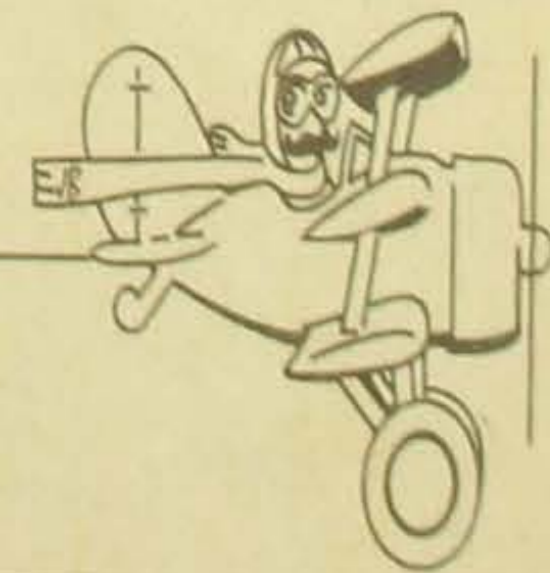
Netko je preporučio udruhu i sindikata u klasnoj borbi, ali ih je predsjednik Olajos odvratio od te namjere. Po njemu, predsjednik Općinskog sindikalnog vijeća ne pušta preko praga sindikata one koji su članovi SKJ, a zlorabio je i nezadovoljstvo djelatnika kada ih je za vrijeme studentskih javnih prosvjeda izveo na ulicu. Po Olajosu ovo je zloraba djelatnika u partijske ciljeve.

Na tribini se nije uspjelo naći izlaz iz labirinta. Sudionici su se, poslije tročasovnog jadikovanja, nostalgije i traženje puteva, odlučili da će nastaviti „tribiniranje“ dok se ne proširi uspješna borba djelatničke klase.

Diskusija je održana u Velikoj vijećnici negdašnjeg Radničkog (danas Otvorenog) sveučilišta, gdje je raniji Općinski komitet SKJ vršio svoju nepokolebljivu i neumoljivu aktivnost sijajući strah. A sada pravovjerni komunisti i stari borci, koji su izmilili iz katakombi, nisu uspjeli dati zamah klasnoj borbi u uvjetima divljeg kapitalizma. Ironija sudbe je što nije djelatnička klasa dospjela na prosjački štap zbog uvođenja višestruka, nego upravo pod produljenom diktaturom njihovih negdašnjih drugova, prurušenih socijalista, stenje velika masa izrabljenih djelatnika.

U vrijeme tribine odvijala se živa aktivnost u istoj zgradi na planu sijanja sjemena demokracije. Jedan stručni suradnik je čak sjedeo malo na tribini. Međutim „glavni“, negdašnji predsjednik Općinskog komiteta SKJ, strah i trepet Subotice, nije se pojavio među starim partijskim drugarima, da im kaže koju riječ ohrabrenja, te da kaže da li možda vidi izlazak iz ove situacije, u kojoj negdašnji drugari tlače jedan drugog.

István Valihora

Saopštenje za javnost Đure Vucelića

Razlog mog obraćanja subotičkoj javnosti je pisanje, ili bolje rečeno novinarsko srozavanje gospodina, odnosno druga Milutina Mitrića, dopisnika „Večernjih novosti“, honorarnog lista „Dani“, inače poznat po senzacionalističkim komentarima ove tmurne današnjice, lažući pre svega samog sebe, a potom i građane Subotice! On je udarna igla SPS radeći prljave komunalne poslove za njegovu partiju, šikanirajući sve druge koji ne misle kao on i njemu slični.

U poslednjem broju „Dana“ od 19. marta napao je i mene svojim prepoznatljivim sarkazmom pokušavajući da me ponizi kao čoveka a potom i kao političara! Smatram da sam dugo oponent aktuelnoj vlasti, tako i nastupam u javnosti; nailazim na simpatije, ali i negodovanja sugrađana; prihvatam to kao neminovnost; na udarce sam oduvek bio spreman, ali, spreman sam i da ih uzvratim, makar bio u pitanju i novinar kakav je Milutin Mitrić!

Radi istine, a javnost neka presudi, nikada nisam radio u „Otpadu“ kako to on tvrdi, nego u DD „Metal“ Senta P J Subotica kao dugogodišnji rukovodilac poslovnice. Istina je da sam u penziji, ali, zašto se Mitrić ne bavi problemima penzionera, zašto me ne upita kolika mi je penzija, kada je primam, i za razliku od njega, to čudo zvano penzija je jedini moj izvor prihoda. Istina je takođe da sam u penziju otišao neokaljana obraza, samo nisam siguran da će i Mitrić na taj način otići u penziju. Taj poltron od čoveka zvan Milutin čudi se kako mi lokalna glasila mesecima daju svoj prostor u vidu saopštenja. Pobogu, neka pita njih, možda će nešto i naučiti! Dalje, taj čovek piše kako šaljem kurire na konferenciju za štampu „Večernjih novosti“ na Paliću. Mi u SPO nemamo kurire, mi imamo SPO mladih, a Mitrić pominje neke kurire nadajući se da će vaskrsnuti neki novi kurir Jovica, normalno iz njegovih redova!

Ne bih mu se voleo naći u koži! Šta on sve mora u službi SPS da uradi kako bi zaradio krvavi novac? Plaćenik, poltron, sluga ovog režima Milutin Mitrić debelo zarađuje taj krvavi novac, a kasnije ... ?!

Đuro Vucelić

Potpredsednik Okružnog odbora SPO

Član Glavnog Odbora SPO

Predsednik Opštinskog Odbora SPO Subotica

Predsednik Izbornog štaba koalicije „Zajedno“

Aforizmi

– I do sada je vlast pogazila riječi, ali sada je prvi put ostala bez glasova.

– Svaka vlast je ograničena – Ustavom.

– Ne slijedim vođu. Nisam uhoda!

– Predsjednici partija najviše vole zauzete članove. Oni mu nisu slobodni.

– Narod je za vrijeme sankcija nosio veliko breme. Sada raznošenje imovine dođe kao rekreacija.

– Poslije štrajka predškolski radnici su ostali u peletonama. I to uprljanim.

– Vrstan plivač u moru najviše se plaši kapi!

– Ako želite da na vlast dođu ljudi od riječi, birajte pisce!

– Vlast svakim danom daje više na znanje. Od naroda se očekuje samo da gleda i sluša RTS.

– Političari se drže za riječ – kao poštapalicu.

– Mnogi direktori su za radnike neuhvatljivi.

Ljigavi su.

Dužo Ranje

Demokratske snage koje se zalažu za stvarnu autonomiju Vojvodine u demokratskoj Srbiji i Jugoslaviji odlučile su da na principima ravnopravnosti i međusobnog uvažavanja, koordiniraju svoje aktivnosti na osnovu zajedničkih stavova. U tom cilju formulisana je

Predlog za promenu ustavnog položaja Vojvodine (IV.)

3. EKONOMSKI SADRŽAJ AUTONOMIJE

3.1 U ekonomskom pogledu Vojvodini je neophodno Ustavom utvrditi mogućnost uticaja na kreiranje, kao i samostalnost u sprovođenju utvrdene makro-ekonomske politike kroz odgovarajuću strukturu i relacije između zakonodavnih i izvršnih organa vlasti kao i organa uprave i javnih službi.

3.2 Gazdovanje prirodnim resursima je ključno pitanje autonomije. Ništa nije normalnije nego da oni koji su vekovima svojim ulaganjima i radom stvorili materijalna dobra u privrednom smislu, samostalno o njima odlučuju i njima raspolažu. Jedino njima pripadaju i prava i odgovornost da budu nosioci prostornog planiranja, razvojne politike, da određuju optimalno korišćenje prirodnih bogatstva i resursa. U taj sklop prava i odgovornosti spadaju i stalno povećanje zaposlenosti, spoljno trgovinske razmene i akumulacione sposobnosti privrede, a naročito uspostavljanje skladnog odnosa između ostvarenog dohotka i potrošnje (lične, opšte, zajedničke, investicione).

3.3 S obzirom na strukturu svoje privrede, Vojvodina ima poseban interes da kao jedinstvena autonomija u Republici i saveznoj državi bitno utiče na kreiranje državne agrarne politike, koja bi naročito dosledna i konzistentna bila u pogledu stabilnih uslova privređivanja i čiji cilj neće biti uprosečavanje nego stimulisanje najproduktivnijih. Tom politikom mora se obezbediti ekonomski motiv u proizvodnji hrane i sirovina regenerativnog porekla putem zaštite interesa i prava proizvođača da raspolažu tržišnim viškovima, da ostvaruju paritetni dohodak, tj. onakav kakav bi ostvarili u drugim privrednim oblastima i da se u cilju obezbeđenja sopstvenog ravnopravnog položaja na tržištu, zaštite od monopola države, povezuju u interesne reproceline prema sopstvenim kriterijumima i interesima.

3.4 Pravo odlučivanja o javnim finansijama je realna mera autonomije jedne teritorijalne zajednice. Zato je nužno u Ustavu savezne države garantovati osnovne ekonomske podloge autonomije, a republičkim Ustavom utvrditi pravo AP Vojvodine da – radi ostvarivanja svoje autonomnosti – samostalno odlučuje o sopstvenim javnim prihodima i rashodima.

(nastavak u narednom broju)

Pravnički kutak

Lokalna samouprava

Lokalna samouprava je oblik decentraliziranja državnih poslova, u kome stanovništvo nad kojim vlast vrše decentralizirani organi bira te organe koji raspolažu određenom samostalnošću u upavljanju poslovima lokalnog značenja (preko ovih organa puk „sam upravlja“ sobom). Suvremena lokalna samouprava je uvijek teritorijalna, po pravilu se odnosi jedino na upravne poslove države, a sa stajališta sadržine ovih poslova to su najčešće komunalne djelatnosti (lokalni promet, rasvjeta, zdravstvo i sl.).

Lokalna samouprava je zakonska kategorija, jer su stupanj i sadržina samostalnosti utvrđeni zakonom. Samoupravna područja ne mogu donositi akte više pravne snage (zakone i sl.), već samo podzakonske i druge akte niže pravne snage (najčešće u okviru i radi izvršenja viših propisa), i tako samostalno voditi upravu po zakonima donijetim od druge vlasti. U vršenju decentraliziranih poslova akti samoupravnih organa najčešće podliježu samo ocjeni zakonitosti a rijetko i svrsishodnosti - dakle postoji izvjesna samostalnost organa lokalne samouprave.

Samouprava može biti jednostepena, dvostepena i trostepena. Danas u Srbiji postoji dvostupanjaska lokalna samouprava; tako da su općine pravi reprezentanti pojma lokalne samouprave, dok su okruzi samo paradržavni mehanizmi kod kojih nema demokratskog izbora organa već birokratskog (od strane centralne vlasti), pri čemu su okruzi produžena ruka središnje vlasti.

Iz rečenog proizilazi pravno-logička neutemeljenost klišea suvremenih srbijanskih vlasti koje prave strogo razlikovanje između države i lokalne samouprave - u oba slučaja je riječ o državnim poslovima!

No, da bi lokalna samouprava mogla funkcionirati neophodna joj je finansijska podloga. Premda lokalne samouprave tradicionalno kubure s nedostatkom novca, čini se da je ovo do besmisla izvedeno u aktualnom srbijanskom sustavu. Nakon 1974. godine, općinama je neposredno ostajao dio novca ubranog na teritoriji te općine, dok se ostatak prebacivao centralnim organima. U sustavu utemeljenom „AB revolucijom“ najznačajnijih državnih prihoda (porez na promet) ubran na teritoriji općine ide u Beograd, koji tada po svom nahodnji vraća samo dio tog novca - pri čemu se vojvodanskim i oporbenim općinama vraća daleko manje novca no srbijanskim, kosovskim i SPS općinama.

Inače, samouprava vuče porijeklo iz srednjeg vijeka gde je su neki gradovi imali izvjesna samoupravna prava i izdvojenost iz feudalnog sistema teritorijalne organizacije vlasti (engleske komune, talijanski gradovi-republike, njemački gradovi-države, u nas slobodni kraljevski gradovi). Suvremena lokalna samouprava se razvila u prvoj polovici XIX. stojeća u Engleskoj, Švicarskoj i SAD.

- u narednom broju: autonomija -

Je li „Klasje naših ravni“ „promašaj na startu“?

Čovjek pročita članak „Promašaj na startu“, u „Žigu“ br. 66. od 15. ožujka 1997. na strani 11, odmah sa čuđenjem postavlja pitanje: kako je moguće da netko s toliko podcjenjivanja i samouvjerenosti govori o nečijem radu i djelu. Svu tu gomilu riječi, koje mogu samo uvrijediti, neću navoditi. U to se svatko može uvjeriti tko članak pročita mora postaviti pitanje: da li se ovako treba obračunavati i kritički čitati drugom čovjeku.

U prvom broju časopisa „Klasje naših ravni“ u uvodniku sam jasno rekao što je zadatak časopisa. Tamo je svaka rečenica jasna i nemam šta dodati ni promijeniti.

Kako je prvi broj izgledao u svom sažetku, to sam tamo objasnio pa nisam javno reagirao na nevjerojatno uvredljiv tekst u „Žigu“, već sam samo V. Sekelju rekao ako se nešto ne želi pomoći ne treba pisati i kako je moguće tako pisati o našem časopisu koji je obnovljen poslije 60 godina od pojave prvog broja 1935. godine.

Međutim sada, prilikom objave 2. broja „Klasja“ V. Sekelj se javio još uvredljivijim tonom i sve pred sobom rušeći i razvredujući.

Ne znam što misli kada kaže: „nema dovoljno časopisnog života“. Ja smatram da časopis mora pratiti suvremena kulturna događanja. Zato je niz okolnosti diktirao sažetak, jer pojedini događaji morali su biti sažeti i opisani.

1996. godine bio je najvažniji kulturni događaj ponovno otkrivanje spomenika Matije Evetovića Miroljuba, točno poslije 60 godina.

O proslavi 1936. godine kroničari u novinama samo oduševljeno pišu kako je svečano uz prisustvo velikog broja gostiju. Ja sam tamo bio i znam da je bilo svečano, ali nije zapisana ni jedna riječ od brojnih govora. (Samo sam ja netko pronašao jedan zapis koji je ostao zapisan od pjesnika Alekse Kokića. Objavljen je na početku 2. broja „Klasja“).

Zato sam ja sada u drugom broju „Klasja“ uvrstio sve što je rečeno na svim prigodnim prigodama proslave (otkrivanje spomenika, književna večer). Miroljubova knjiga „Klasja“ objavljena je daleke 1931. godine i danas su te pjesme veoma malo poznate. Zato sam uvrstio veliki broj Miroljubovih pjesama da ih čitatelji mogu upoznati.

V. Sekelj piše da je sve to „prigodništvo“. Ja kažem da sam učinio tako kako sam to uvijek radilo. Sve je napisano ne prigodno nego svečano i drugi rade u takvim prilikama. Bila je to prilika da svi što bolje upoznaju život i rad Miroljuba, a za kritičke analize i procjene je bilo prilika.

Posebno me je zaboljelo što je V. Sekelj zasmetao članak Ive Prčića, mladeg i poznatog Malagurskom Tanaru. „Nešto daljnije tekst u povodu obljetnice...“ O tome sam kao velikom i zaslužnom čovjeku napisao. Treba pročitati objavljeni članak koliko je uradio i pretrpio. Zato ne

mogu shvatiti da je to nekom zasmetalo što je objavljeno. A vrhunac nesreće je Sekeljeva primjedba „uz još jedan oproštajni govor“. Je li moguće da on nije shvatio da je to oproštajni govor župnika Blaška Rajića. To je povijesni dokumenat, prvi puta objavljen.

Čovjeka zaboli kada vidi kako neki ljudi pojedinim stvarima prilaze s tolikim podcjenjivanjem. Zaslužni ljudi u povijesti ne postoje kao da naša povijest i kultura počinje od ove generacije.

Ista stvar, samo u manjem obimu odnosi se i na članak o dr. Anti Šokčiću, koji je napisao dr. Marko Sente.

To je bio taj prvi dio časopisa koji je, po osnovnoj zamisli, namijenjen kulturnoj i povijesnoj baštini.

Onda je drugi dio „Klasja“ koji je posvećen suvremenim književnicima i pjesnicima.

Da Jakov Kopilović spada među suvremenike, ne treba dokazivati. Ali, on se osjećao veoma nesretno jer je smatrao da je zapostavljen i prešućivan. To mi je više puta razočarano rekao. U to se svatko može lako uvjeriti. Osim onoga što je za njega učinio Književni klub „Miroljub“ pri Institutu „Ivan Antunović“, ispitajte što je netko drugi za njega učinio.

Zato sam ja za 2. broj „Klasja“ pripremio izbor njegovih pjesama s prikazom da ga u bolesti malo obradujem, ali sve je veoma tužno završilo. On je međuvremeno umro. Ali, ne zna javnost neke potresne okolnosti. Ja sam ga u bolesti često pohađao. Nekoliko dana prije smrti otišao sam k njemu. Ležao je zatvorenih očiju. Ja mu dotaknem ruke i pozdravim ga i upitam ga: „Jašo, kako ti je?“. On otvori oči i tužno me pogleda, malo podigne ruke i kaže: „Bela, veoma, veoma sam razočaran“. Ušutio je i to večer nije ništa rekao ni meni ni supruzi Margi. To su mu bile posljednje riječi, jer do smrti u ponedjeljak 18. XI. 1996. nije više nikom ništa rekao. To je istina, ja svjedočim. To nije legenda. Ja sam bio tim veoma ožalošćen kad sam vidio kako se to dogodilo i veoma mi je bilo teško, ali osjetio sam obavezu da mu održim oproštajni govor na sahrani. Odlučio sam da taj govor moram objaviti u „Klasji“ baš zato što sam znao kako je razočaran otišao na vječni počinak, a njemu u čast objavio sam i ostale oproštajne govore kao dokumente, jer nisu dugački.

I nakon svega toga što znam V. Sekelj piše i s podcjenjivanjem dodaje: „uz četiri oproštajna govora“ ne procjenjujući da je Jašo to zaslužio, jer je on ipak bio veliki pjesnik, ali o tome nije sada prilika.

A svaku granicu ironije prelazi Sekeljeva primjedba o članku Vite Grunčić „Kibernetski sistem u nastavi“. Autorica je željela pokazati jedan od mogućih metoda u nastavi i članak može poslužiti kao svjedočanstvo o jednom vremenu kada je to moglo pomoći. To je jedan stepen u napretku nastavne metodike i tako taj članak

treba shvatiti, a ne da je to vrhunac današnje nastave.

Je li moguće da V. Sekelj nije shvatio da članak Milana Krmpotića „O primorskom ogranku Bunjevaca“ nije objavljen povodom nekog jubileja, nego autor je taj članak donio u Bajui na „Bajskim razgovorima“ predao nam da ga objavimo i tako nešto više doznamo o Bunjevcima oko Senja. Uredništvo „Klasja“ je s radošću članak objavilo, jer svima je poznato koliko se ovih mjeseci raspravlja u Subotici o Bunjevcima o njihovom porijeklu i pripadnosti. Za Milana Krmpotića navedena godišnjica je možda važna, a za nas je zanimljiva kao podatak da je to vrijeme i seobe Bačkih Bunjevaca.

Sekelja je zasmetala spomenuta godišnjica, a nije shvatio koji je cilj objavljanja tog članka.

Sadržaj časopisa uvijek diktiraju okolnosti zbivanja u kulturi. Sada su se poklopili događaji koji su morali biti opisani, a bila bi velika sramota i nezahvalnost da smo ih prešutjeli i mimoišli u našoj oholosti da ništa i nitko nije važan. Mi smo početak svega.

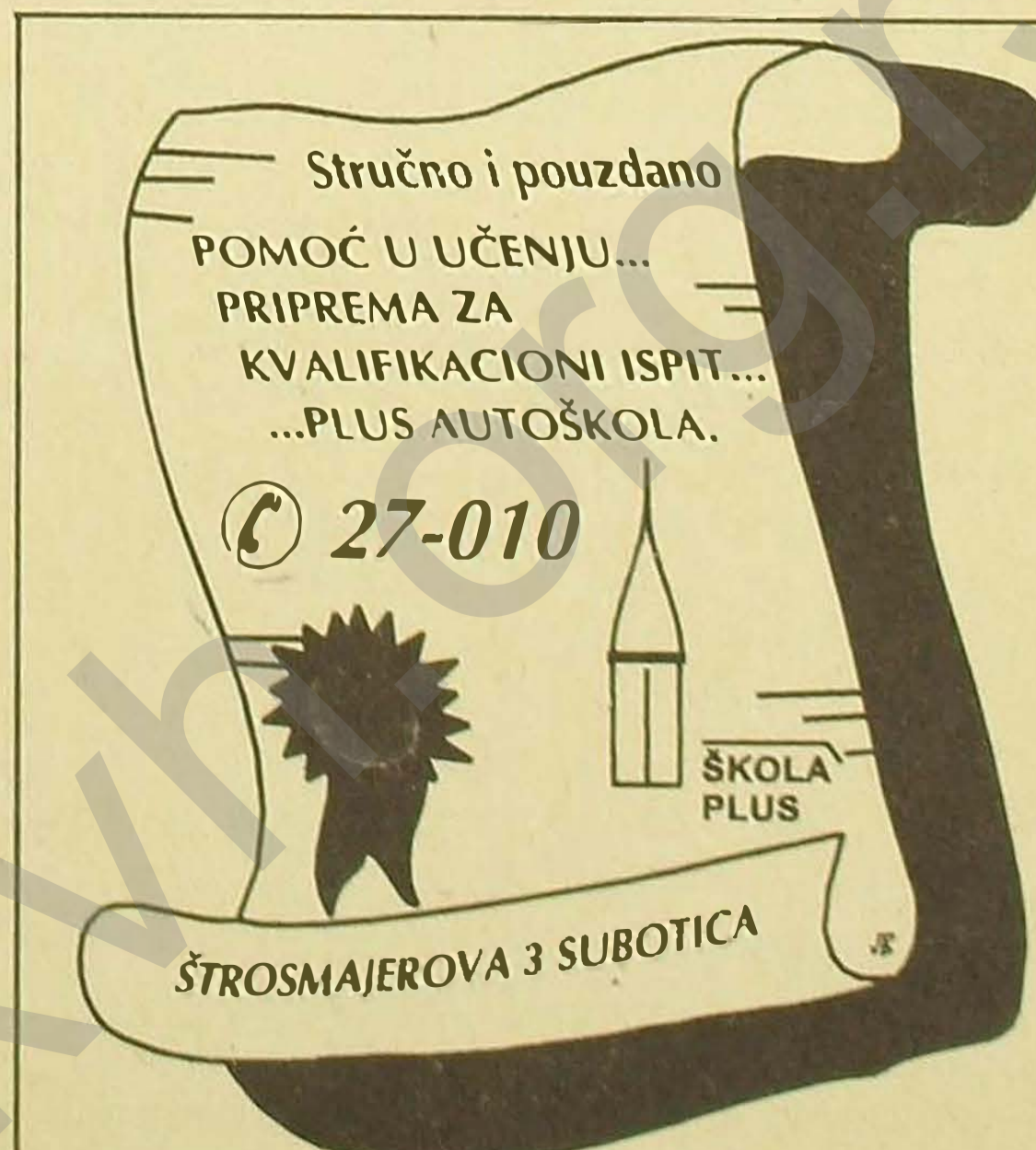
Kada budu druge okolnosti, u slijedećim brojevima „Klasja“ bit će više pažnje posvećena suvremenim temama i suvremenim stvaraocima, premda i u ovom broju, osim pjesama J. Kopilovića, nalaze se pjesme suvremenika: Vite Grunčić, Ive Prčića, mladeg i Lazara Franciškovića.

Ja znam da se nešto nekome može ne sviđati. Ako se V. Sekelju ne sviđa zamisao i ostvarenje časopisa, ja bih mu sve onako objasnio kako sam ovdje napisao. Bile bi izbjegnute sve te napisane uvrede. Izbjegli bi tako veliku sramotu koju je „Klasje naših ravni“ doživjelo povodom objavljivanja oba broja, jer na temelju napisanih prikaza svaki o njima može misliti samo najgore i neće poželjeti da ih uzme u ruke, jer je „promašaj na startu“.

Sve ovo sam napisao radi boljeg razumijevanja, a ne u želji za sukobom.

S poštovanjem

Bela Gabrić,
urednik „Klasja naših ravni“

Marija Ivković Ivandekić, pjesnikinja puta križa od slame

Djelo jedinstveno u svijetu

- Blagoslovljen put križa od slame u Đurđinu
- „Zdravo smo se naradili“, al svako ko ovoliko radi postigao bi i više od mene

Umjetnost stvaranja u tehnici slame zahvaljujući našim slamarima poznata je širom svijeta; otvorila je novi umjetnički prostor te oplemenila slamu na dosad nepoznat način.

U svim katoličkim crkvama nalazi se križni put izrađen od različitog materijala – drveta, kamena, platna, stakla, kojemu je svaki umjetnik dao osobni žig. Međutim, križni put izrađen od slame, jedinstveno je djelo u svijetu. Na ovim prostorima slama je postala znak koji životno i duhovno spaja nebo i zemlju a povezuje život i smrt. U slikama ovoga križnog puta simbolički je kroz slamu predstavljena ovozemaljska muka Isusa Krista u čijoj žrtvi nalazimo smisao života.

Cvjetnica, 23. ožujka 1997. veliki je datum jer je u Crkvi sv. Josipa Radnika u Đurđinu blagoslovljen jedinstveni put križa, tu u plodnoj, mirnoj i ravnoj Bačkoj. Tim povodom je mjesni župnik Lazar Ivan Krmpotić u konceleciji s gvardijanom franjevačkog samostana u Subotici fra Andrijom Matićem i vlč. Lazarom Novakovićem služio misu.

Slike, ovaj križni put od slame, vještini rukama, inspirana velikom žrtvom našega Spasitelja, „ispjevala“ je đurđinčanka Mara Ivković Ivandekić, članica likovne sekcije HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta.

Rođena 1919. u Đurđinu kao najmlađa u obitelji s devetoro djece, na salašu gdje i danas živi, kao djevojčica pravila je perlice i prstenje od slame. U mladosti je radila sve druge poslove na salašu i oko njega ali se slamom nije bavila. Starija slamarica Kata Rogić, s kojom je zajedno radila mnoge slike, i počela praviti put križa, u Marinom životu razbudila je i pomogla odnjegovati glas koji je trajno smirenje našao u umjetničkim radovima od slame. U razgovoru prigodom postavljanja ovoga križnog puta, često je govorila o počecima svog rada – „ja to nisam tila...“, a eto, pokazalo se da Bog uvijek nađe način za ostvarivanje svog djela.

U miru salaša, utkana u ritam prirode, osobito vjerom oslonjena na život Crkve, Mara Ivković Ivandekić „samo“ nam je otkrila skriveni život slame, kao što kipari klešujući kamen oslobađaju život vezan u njemu. Neka stručnjaci prosuđuju o umjetničkoj vrijednosti njenog rada, no njen nam put pokazuje da je umjetnost odgovor na osjetljivim duhom zapažene potrebe svakodnevnog života, oplemenjen težinom osobnog. Umjetnost je, dakle, cjelovitost

života. Skromna, kao da s Bachom kaže – svako ko ovoliko radi postigao bi i više od mene.

•Kako ste došli na ideju praviti put križa od slame?

M. I. I.: Kadgodašnji župnik Marijan Đukić mi je kazao – šta ne bi probala praviti put križa od slame. Kaže, svake godine po jednu za Dužijancu pa će jedared bit gotovo. Dvi sam završila 89. i 90. koje su bile i simboli za Dužijancu u Đurđinu, onda

četiri godine nisam završila ni jednu, pa sam 95. i 96. završila još dvi, i one su bile simboli za Dužijancu. Druge sam završavala posli. S Katom smo napravile zajedno četiri slike, ona je radila detalje.

•Koliko Vam treba vremena za jednu sliku?

M. I. I.: Zavisi šta treba. Ako se prave pletenjem slame ko što ja radim, treba oko mjesec dana. Kad moram žurit, ustanem posli ponoći pa radim. Slike što se ne pletu, to mož i brže.

•Koliko ste imali izložbi?

M. I. I.: Tri sam imala samostalno, u Đurđinu u Domu Kulture 86., u Borovu 87., i u Subotici u domu JNA 87. Zajedničke su bile s Gupcom, svud di su izlagali, izlagala sam i ja.

•Kad ste se uključili u HKPD „Matija Gubec“?

M. I. I.: Uključila sam se oko '62. Kata se družila s Markom Vukovićem, a dolazili su i Stipan (Šabić) i Naco (Zelić). Kata je prvo pravila samo perlice. Onda je bila izložba suvenira u Zagrebu i tribalo je više napraviti. Ja nisam tila, al onda sam se uz Katu i ja u to uključila. Na koloniji slamar-

ki sam od prve godine kad je počela. Redovno sam učestvovala samo na nekoliko i na desetogodišnjici, al uvijek odem. Tamo sam ostavila oko 5 slika.

•Jeste li imali puno učenika?

M. I. I.: Žao mi je, zdravo sam tušta učila mladi, dolazili su na salaš, i počnu raditi a kad se manu škole počnu se divojčice udadu se i onda eto, više ne rade. Jedne vrijeme sam išla u školu davat časove, to je bilo '78., '79. Imala sam i desetak, a nijedna nije ostala. Dvi su samo ostale i danas rade, Nedeljka Šarčević – ona je počela kao cura, pa se manila i prija nekoliko godina, opet počela, i Ruža Sarić. Teško je raditi kad se udadu jel nemaju di držat slamu, to je malo prljav posao. Bilo je koje su znale, di kojoj pokažeš kako se plete i ide joj, a imaj di kojoj pokažeš, neće ruke da joj idu. Ne može svaki to, samo ko ima ono – oću, to može. Mi smo naučili pletati još kad smo bili mala, to smo znali. Ovo kojišta drugo, to smo sami naučili.

•Kako ste nalazili motive za rad i šta sve sve pravili?

M. I. I.: Uvijek smo se dogovarali sa župnicima. Il smo mi njima pridložili pa oni prihvate ili su oni nama kazali koja je godina i simbol pa smo onda to radili. Ima i ka smo što god ovako vidili pa mislimo kako to to bilo lipo napraviti. 1961. smo Kata i ja zajedno napravili simbol za đurđinški Dužijancu. Sve što smo radile za Crkvu sve smo Kata i ja zajedno radile. 1968. za varošku Dužijancu smo napravile grb Dužijance. To se ne zna di je. Napravile sam grb kardinala Šepera i papin grb za nuncija. To je kod njega. 1968. smo počele raditi za biskupijsku Dužijancu. Prvo smo napravile kraljevske krune, hrvatski kralj, Tomislava i drugi. Kad smo počeli raditi za Gubec morali smo se samo jedni potpisati. Kata je napravila 7 kruna, ni jedna nije sačuvana. Za gradsku Dužijancu smo napravile krune al je to zabranjeno 70-ti godina. Pravili smo našim biskupima grbove Budanoviću, Zvekanoviću i Penzešu. Inače naši slika u Rimu kod papa, u Americi, Kanadi, u Mađarskoj.

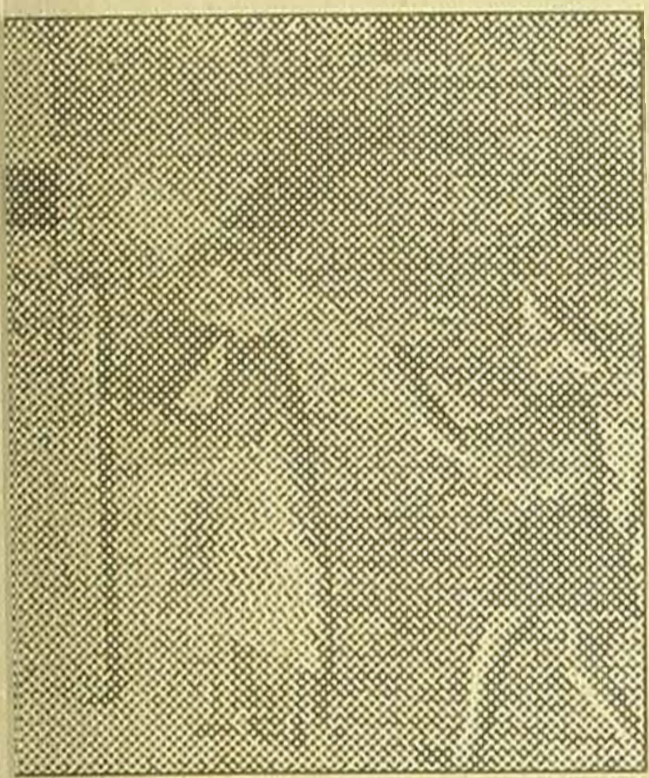
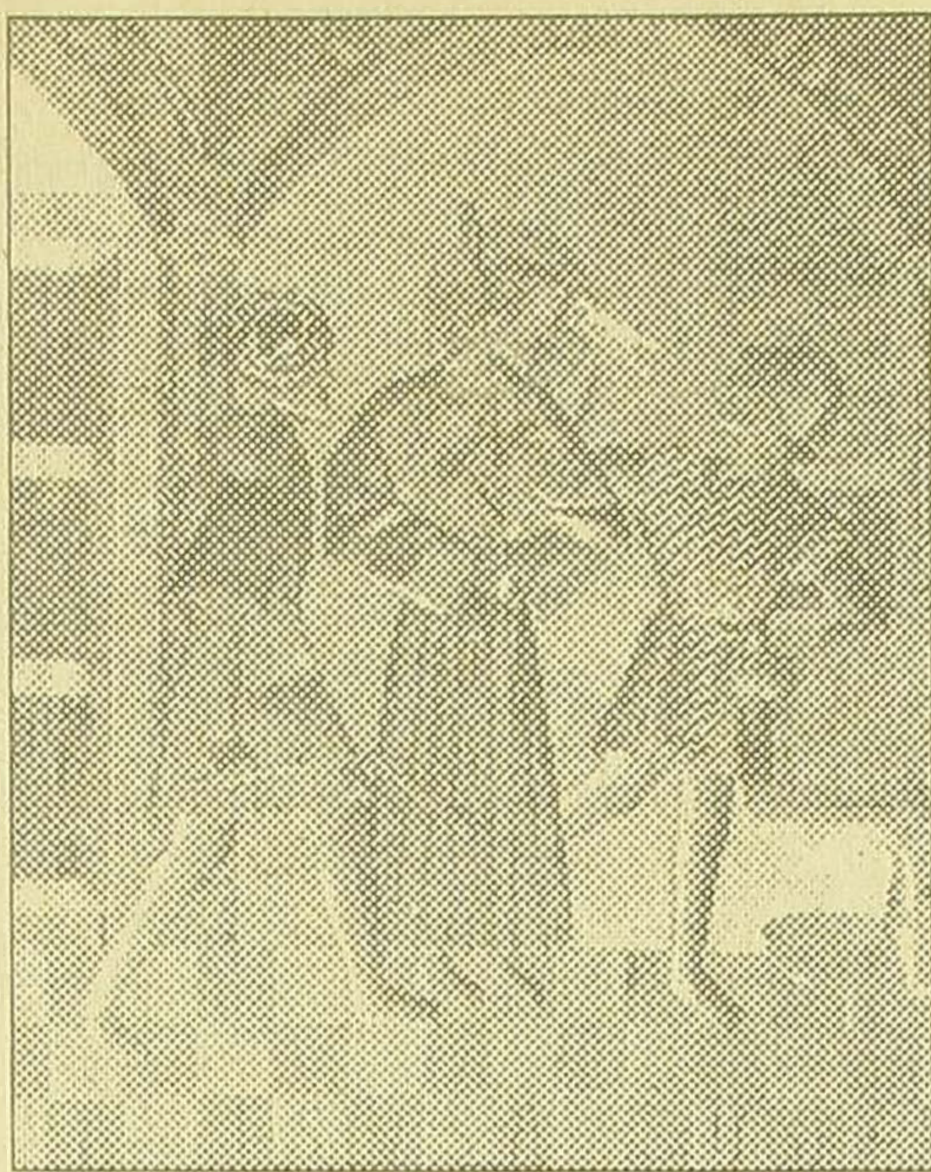
•Kako se osjećate kad znate da vaša slika ima svud po svijetu i sad kada ste napravili put križa?

M. I. I.: Toliko smo se naradili, trideset godina kako radim, evo sad četiri godine sama. Ja i Kata se nagledamo dok radimo pa već i čekamo da odnesu kad je gotovo. Sad kad sam ovo vidila u Crkvi, zdravo je lipo, ko da nisam ja radila. Za mene je veliko dilo – ako nisam sama počela, sad sam završila.

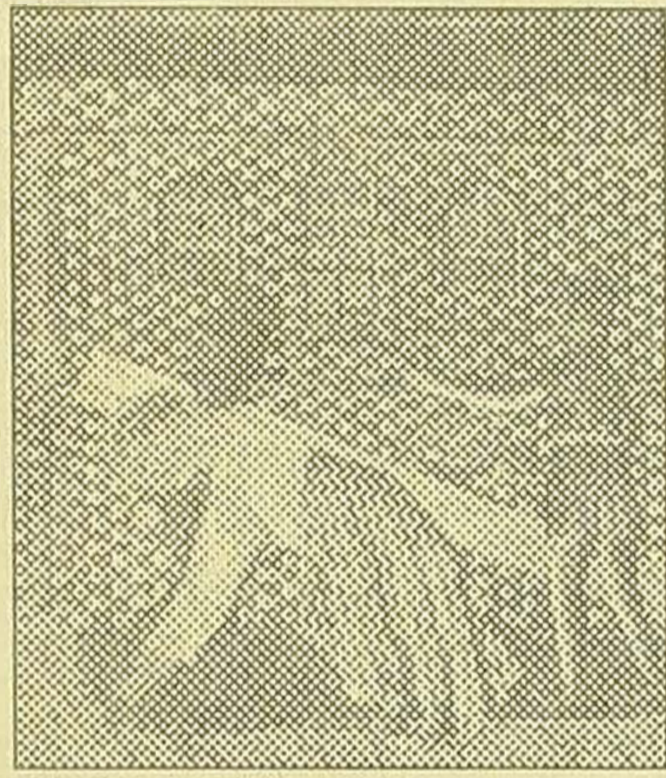
Nela Skenderović

Križni put

Isusa sude

Križ na ramenu

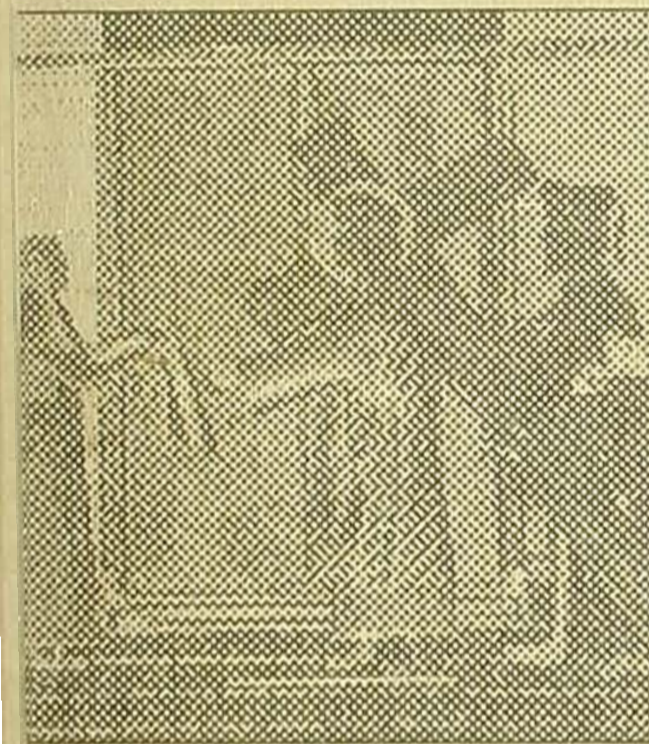
Prvi pad

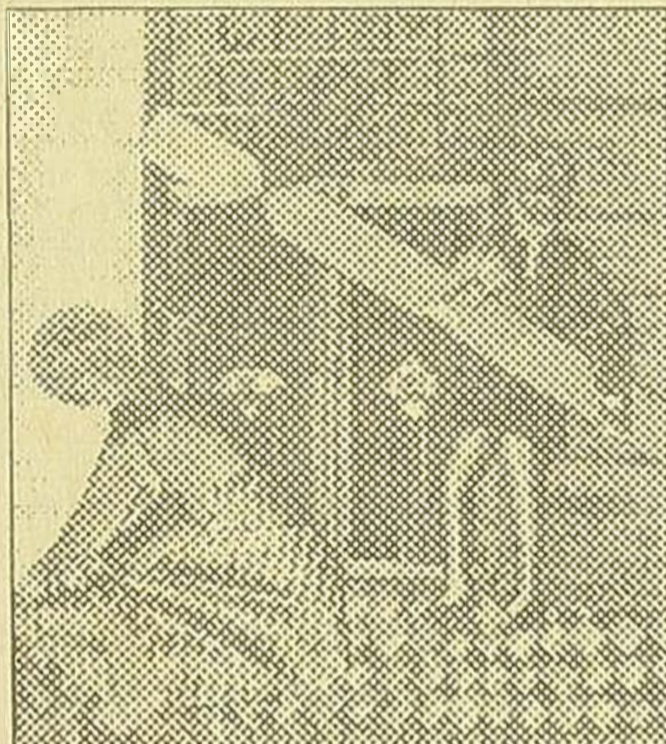
Susret sa majkom

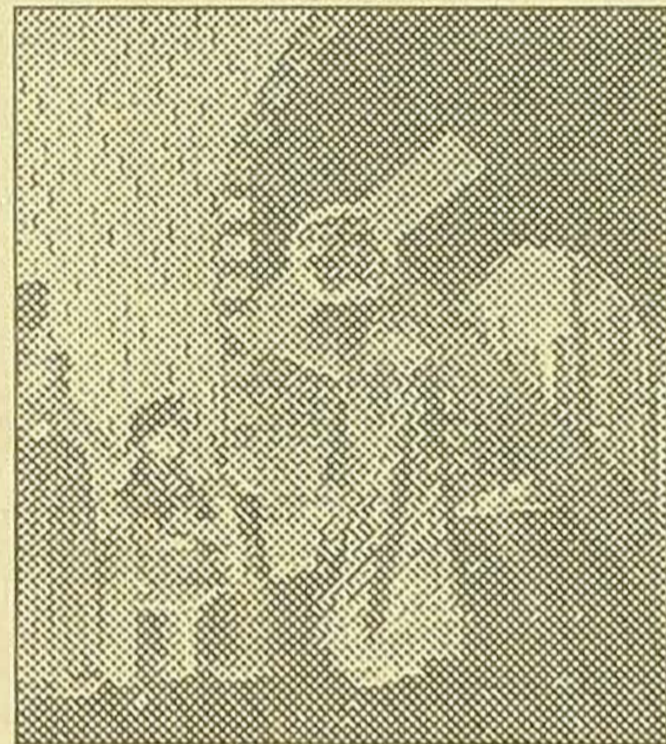
Šimun pomaže

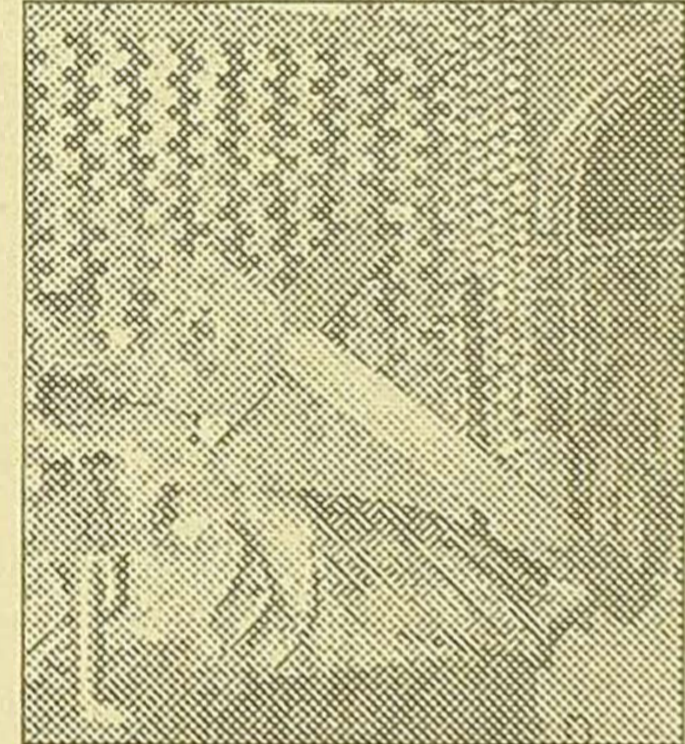
Veronikin rubac

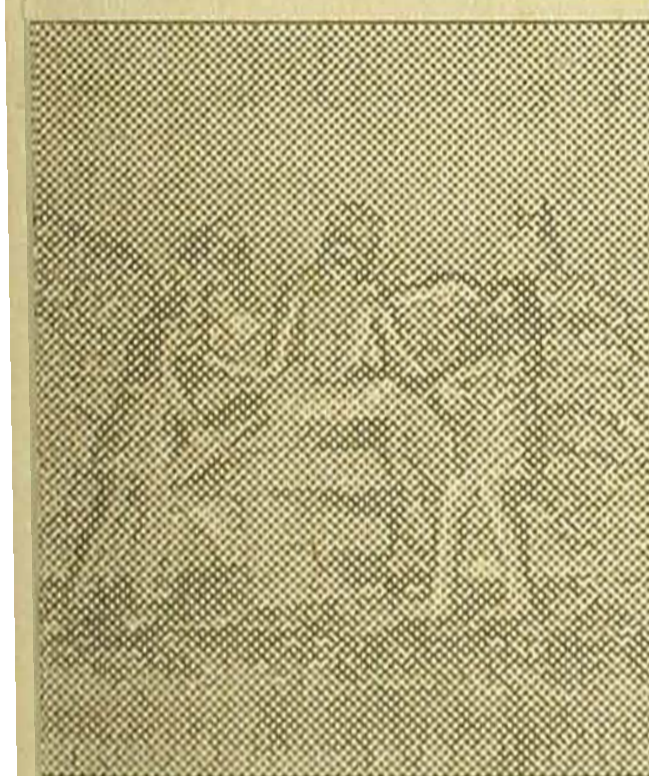
Drugi pad

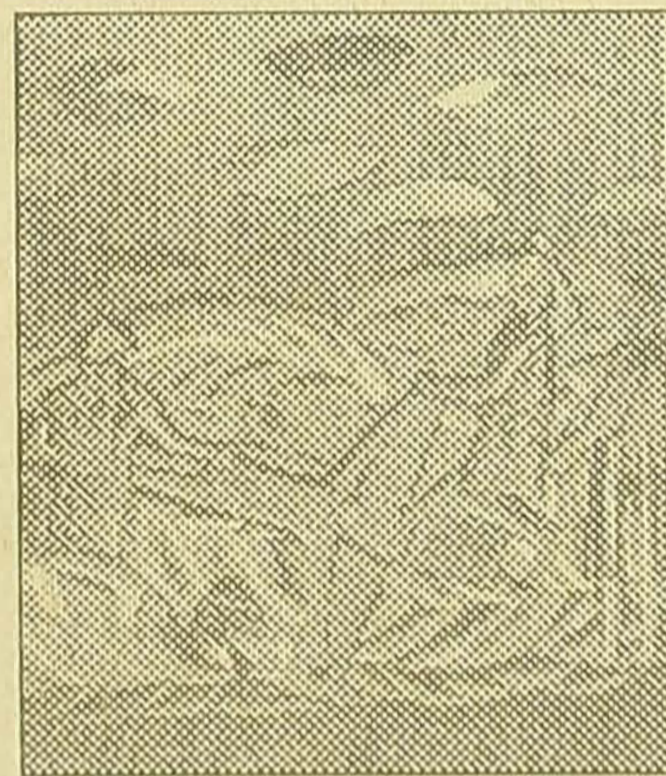
Isus i žene

Treći pad

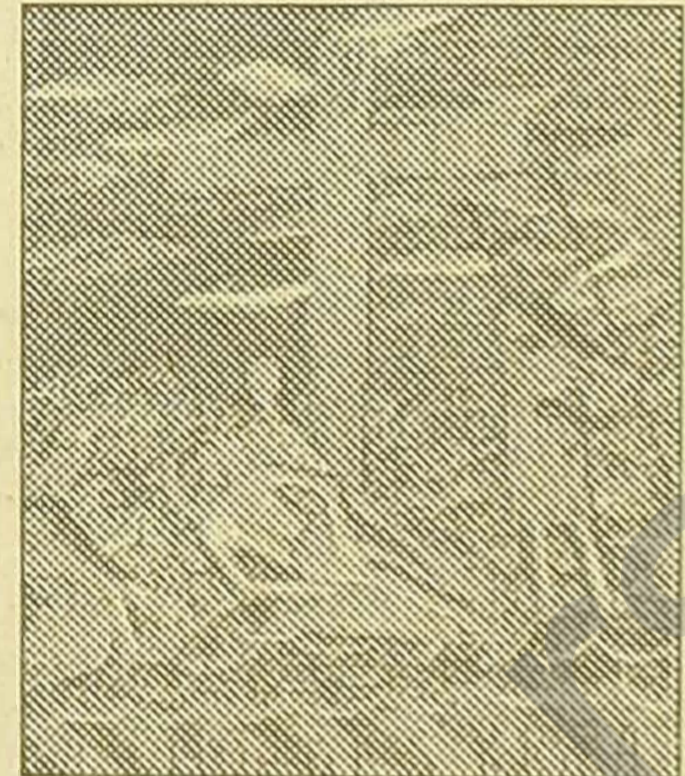
Isusa svlače

Isusa razapinju

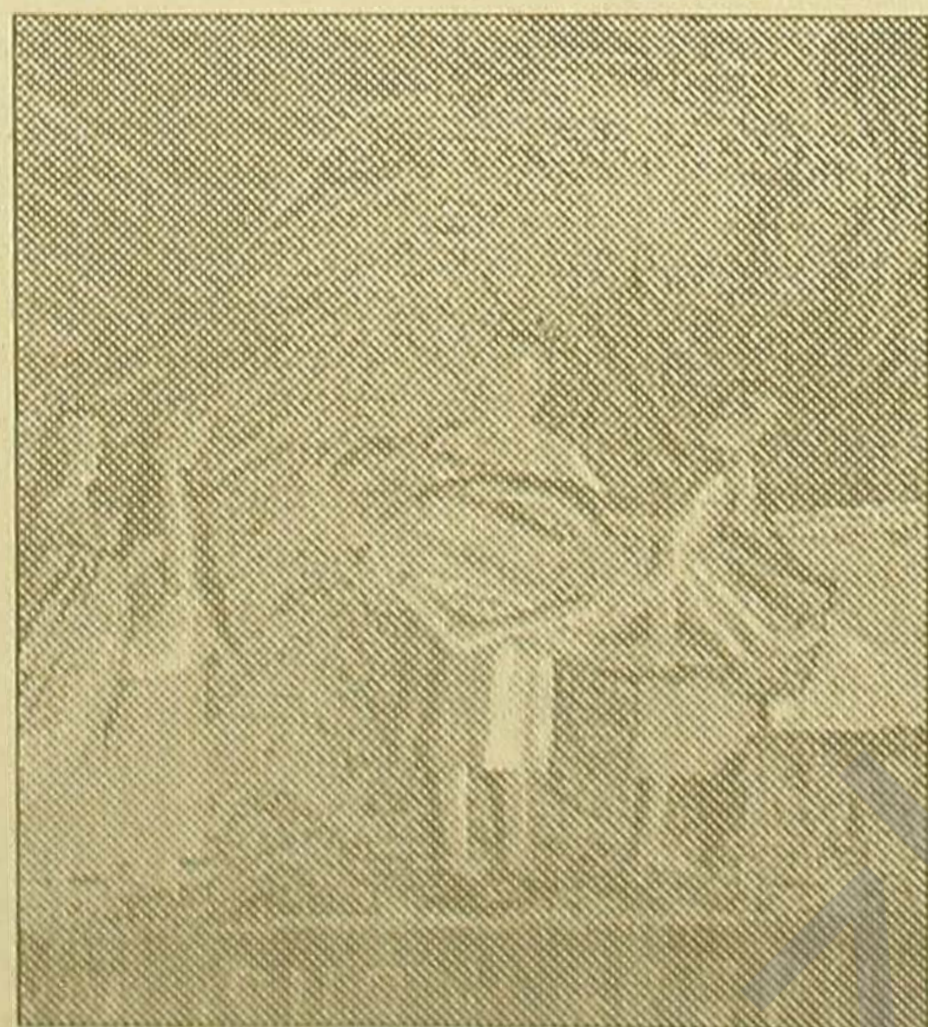

Isus umire na

Skidanje sa

Umjetničko djelo
Mare Ivković Ivandekić,
urađeno u tehnici
slame, postavljeno u
crkvi Josipa radnika u
Đurđinu

Isus u grobu

Trg sv. Stipana i na njemu pijaca

Jedan od današnjih centralnih trgova imao je oko 1870. godine, kada je nastala ova fotografija, funkciju pijace. Oko spomenika sv. Trojstva, podignutog 1815. godine, nalaze se improvizovane pijačne šatre. Imena na trgovinama na dve prizemne zgrade u levom delu fotografije (Leo Oblath, Milko Salamon, Pfilipp Singer, Berger Adolf) svedoče da su subotički Jevreji držali najveći deo trgovine i pre nego što su zakonom dobili ravnopravnost kao i ostali građani. U pozadini vidimo kapelu sv. Roke i crkvu sv. Terezije onako kako su izgledale pre rekonstrukcije 1884., odnosno 1893. godine. Sasvim desno na fotografiji se vidi detalj kuće barona Josipa Rudića, po kome danas većina Subotičana zove ulicu na čijem se uglu nalazila.

Charles Baudelaire

STRANAC

- Koga najvoliš, zagonetni čovječe, reci? Oca ili majku, sestru ili brata?
- Nemam ni oca ni majke, ni sestru ni brata.
- A prijatelji?
- Do dana današnjeg nisam upoznao smisao ove riječi.
- A domaja?
- Ne znam pod kojom je širinom smještena.
- Ljepota?
- Rado bi je volio da je besmrtna božica.
- Zlato?
- Mrzim ga ko što je vama mrzak bog
- Pa što onda voliš, neobični stranče?
- Volim oblake...oblake, što prolaze...ondje...divne oblake!

(Hergešić)

Krležijana

Između dviju krajnosti

Banalno je doduše i poznato, ali je ipak tako: na jednj strani gospoda u grimizu i hermelinu, u zlatnim rokoko-burgovima i kao u opereti nose grobe, epolete, ordene, svilu zastave i vladaju; žene njihove mirisne su dame i princeze; i tima suverenima u počast grme topovi od trideset i tri centrimetra kalibra. A na drugoj su strani milijuni, tamni, bezimeni, crni milijuni robova, sankolita barbara, koji nose brojeve na robijaškim vrećama, i koji gladuju i krvaru pod teškim teretom naših sistema.

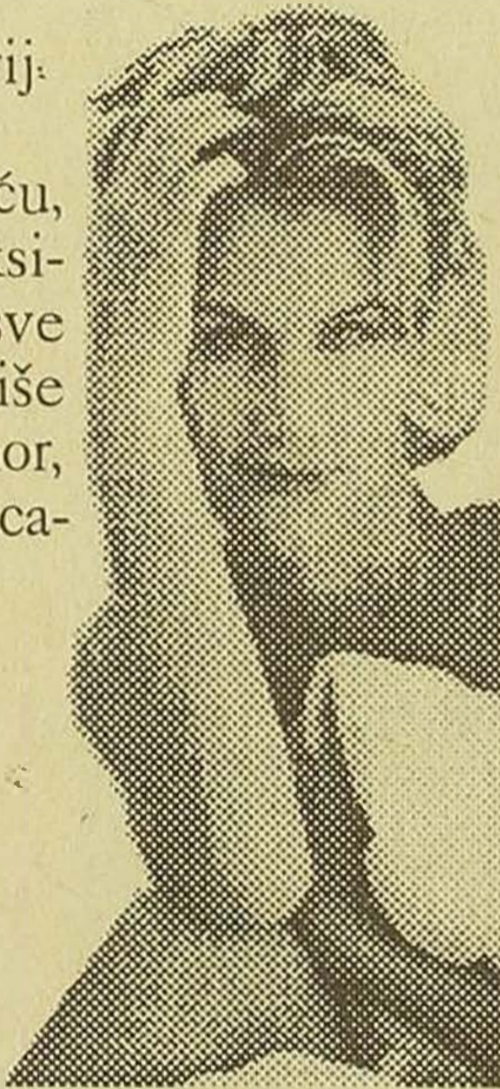
Miroslav Krleža, 1922.

Obiteljski kutak

Kako spavate?

Dobar san najbolji je način da ponovo napunimo tjelesne baterije. No, to ne polazi svima za rukom.

Nedostatak odgovarajućeg noćnog odmora rezultira razdražljivošću, teškoćama pri koncentraciji, smanjenom pozornošću i slabijim refleksima. Zato je važno dobro spavati i posebice, dovoljno dugo. Na žalost, sve češća loša životna navika je da oduzimamo od sna, kako bismo imali više slobodnog vremena. Ta štetna navika, koja osim što izaziva trajni umor, može utjecati i na nastanak stvarne i trajne nesanice, sa svim posljedicama koje ona nosi. Dakle, pripazite koliko i kako spavate!

Nekoliko savjeta za bolji san

- ✓ Nastojte lijegati i ustajati uvijek u isto vrijeme.
- ✓ Kupanje u kadi punoj vode djeluje umirujuće.
- ✓ Prije odlaska na spavanje popijte šalicu toplog mlijeka ili kakvog umirujućeg čaja.
- ✗ Nikada nemojte piti alkohol prije spavanja.
- ☞ Ako ste prenapeti i ne uspijevate zaspati, nemojte ostati u krevetu, ustanite i radite nešto što vas zanima dok vam se ne počne spavati.
- ☞ Ako već imate problema sa snom izbegavajte popodnevno drijemanje.
- ✓ Krevet mora biti udoban: podloga tvrda, a jastuk anatomski.
- ✓ U spavaćoj sobi mora biti umjerena temperatura zraka.
- ✓ Uvijek je najbolje spavati u mraku i bez vanjske buke.

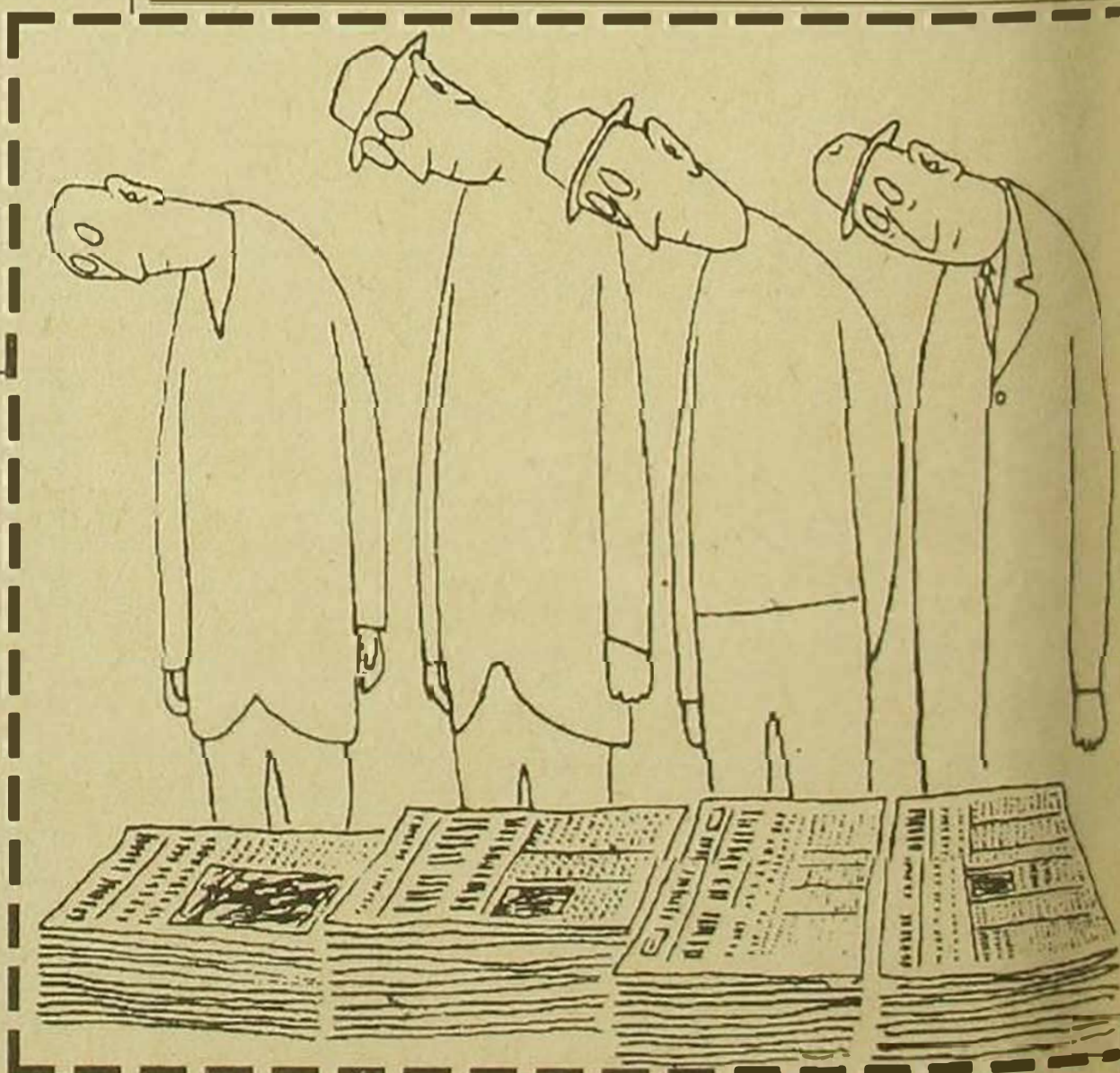
Mila

ZANIMLJIVA MATEMATIKA

- 1.) U kutiji je pet klikera. Podeli ih petorici dečaka tako da svaki dobije po jedan i da u kutiji ostane jedan kliker.
- 2.) Ako u ponoć pada kiša, može li se očekivati da će kroz 72 časa biti sunčano?

Rešenja iz prošlog broja:

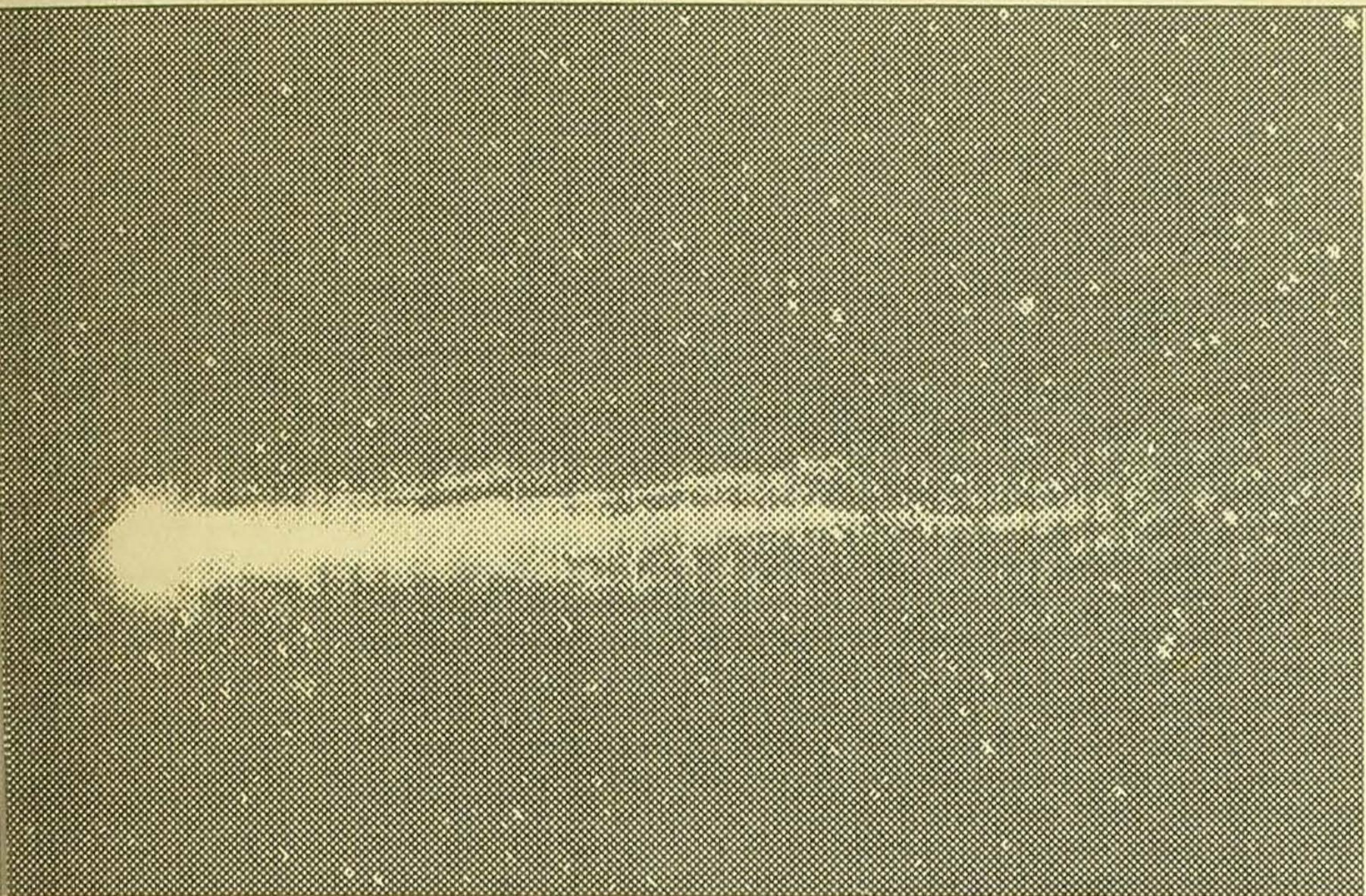
- 1.) 30 km
- 2.) 4 sveće

HALE-BOPP-ova kometa

Ako je možemo uočiti nakon zalaska Sunca na zapadnom horizontu. Otkrili su je nezavisno jedan od drugoga Allan Hale i Thomas Bopp, iz SAD-a. Između 22. i 23. srpnja noću 1995. godine. Udaljenost joj je bila 7 astronomskih jedinica (1 astr. jed. = 149.600.000 km) i prividne sjajine 10,5 magnituda. 250 puta sjajnija nego Halleyeva na istoj udaljenosti. Snimci s Hubble ovog teleskopa nam govore da joj prečnik iznosi 40 kilometara.

Prema Opik-Oortovoj teoriji o nastanku kometa, one su ostatak materije iz doba formiranja našeg Sunčevog sistema. Kruže oko njega u vidu kuglastog oblika na udaljenosti od 10.000 do 100.000 astronomskih jedinica, a svaka od njih ima i do 200 milijardi svojih članova – objekata. A po drugima, objekti naše devete planete nisu dijelovi desete planete ili asteroidi (u ove kategorije ubrajamo i sam Pluton) nego da su oni pripadnici kometskog po-

puta. Orbite kometa mogu biti: kružnice, elipse, parabole ili hiperbole. Veći dio njih koje kruže oko ili između (njih pedesetak) Marsa, Jupitera, Saturna, Urana i Neptuna imaju gotovo kružne putanje, ponašaju se kao obične planete oko velikih završavajući na njima. Za razliku od drugih koje ili nestaju ili spadaju ili nestaju u Suncu, došavši u njegovu blizinu, ili se gube u svemiru, one troše svoju materiju. Dijelimo ih na: kratkoperiodične, periodične i dugoperiodične. Prema posjetu našem Sunčevom sustavu posjeduju različite putanje. Ako ima kometa čije su putanje parabole i hiperbole, one tada samo jednom prolaze kroz naš planetarni sistem i gube se u svemirskom prostoru. I tako se javlja misao da su one odlika čitave populacije. Svima im sjaj, uslijed raznih okolnosti, oscilira. Postoji katalog s oko 600 poznatih kometa, iako ih ima mnogo više. Njih više godišnje prolaze u našu Sunčevu obitelj.

Putujući tako iz dubine Svemira, komete kada se približe Suncu, u formiraju konglomerata, vode, prašine, stijena i plina, uslijed korpuskulnog zračenja (toplote i vjetrova) s naše Zvijezde, i gibajući se oko vlastite jezgre zagrevajući uvijek samo onu svoju stranu koja je okrenuta Suncu, imaju svoje jezgre, vodonični oblik, komu i rep, od jedan do šest u vidu kuglaste, ili joniziranog ugljenmonoksida, dugog i do 200 miliona kilometara, od materije mase jednog pšeničnog zrna, iz koje kasnije nastaju zvijezde veličine i do glave pribadače, zvijezde padalice u Narodu.

Kada sudar Zemlje i komete postoji mala vjerovatnoća. Prvo, putanja kometa i komete trebalo bi da se presječu u jednoj zajedničkoj točki, a kako kometske orbite ne leže baš u blizini ravni ekliptike, kao drugih tijela u Sunčevom sustavu, mogućnosti su male. Drugo, Zemlja i jezgro komete da se sudaraju u istoj točki, takođe je malo vjerovatno. Treće, ako Zemlja prođe pored komete, štiti je njezin zračni omotač od bilo kakvih posljedica.

Hale-Boppova kometa se prati još od početka 1996. godine i njen sjaj stalno raste. U perihelu će se naći (najbliže Suncu) oko 1. travnja 1997. godine i početi vraćati nazad odakle je došla. To znači da će je ljudi sa Zemlje vidjeti ponovno negdje za 3.000 godina. Trenutno izlazi u 0,46'8" sjaj i zalazi u 21,20'6" sati i nalazi se u blizini zvijezda Cygnus. Zatim će biti u blizini ili kroz zvijezda: Lacerta, Andromeda, Almach, Orion, Perseus... i dalje skoro do kraja godine moći će se vidjeti golim okom. Strumenata, eventualno dogledom tko ima može bolje da je promatra. Najbolje je njene dijelove.

Lazar Francišković

NOVČANICE I MILIJUNI (I.)

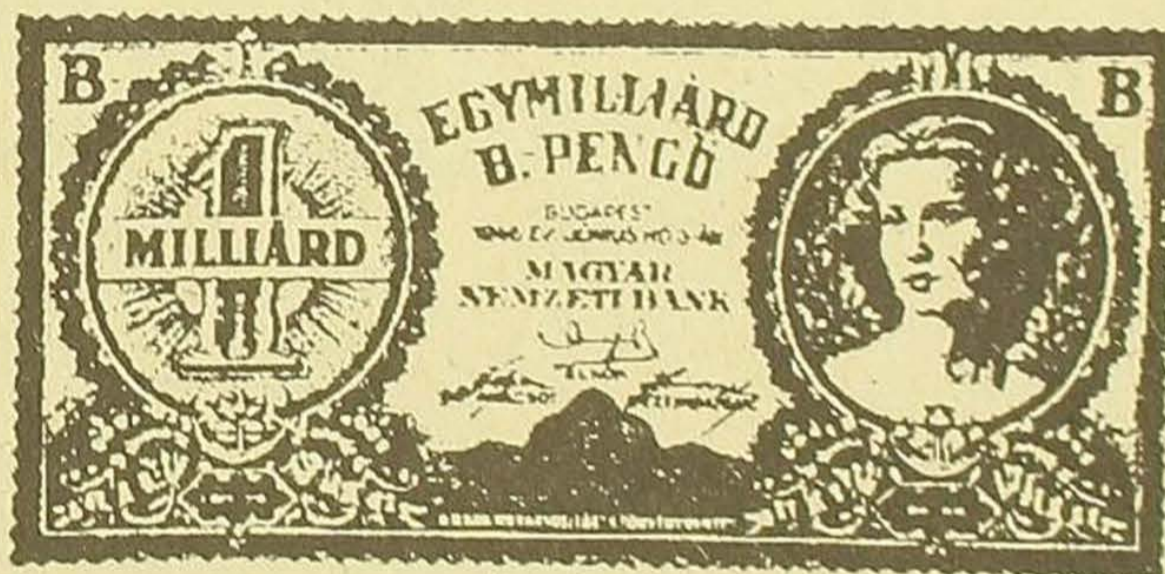
Vjerojatno se mnogi još sjećaju filma ili su pak čitali novelu „Novčanica od milijun funti“, gdje se na humorističan način prikazuju doživljaju čovjeka koji se našao sam u nepoznatom svijetu, samo sa jednom novčanicom od milijun funti u džepu. Ustvari, ta novčanica je plod mašte Marka Tvena, ali u stvarnosti postojao je papirni novac velikih nominala, koje su čak višestruko premašivale Tvenov „milijun“.

U najvećem, broju slučajeva, imalac takvih novčanica, u vrijeme kada su one važile, nije za njih bog zna šta dobio, - eventualno je mogao kupiti novine, neku sitnicu, kruh, ili možda popiti kavu. Ovo nije nimalo čudno, kada se zna da se veliki novčani apoeni pojavljuju u prometu samo u vrijeme inflacije.

Karakterističan slučaj ove vrste bio je u Njemačkoj u periodu od 1919 - 1924. godine. Velika gospodarska kriza prouzročila je jednu od najvećih inflacija u svijetu. Iz dana u dan moglo se pratiti kako u novčani opticaj pridolaze sve novi i novi apoeni: pet, deset, pedeset, i sto hiljada maraka, pola milijuna, pa milijun zatim desetine i stotine milijuna, dok se nije pojavila novčanica od milijardu maraka. Skoro odmah, bez stanke, nastavilo se sa tiskanjem još većih, do tada nezamislivih novčanica, pa se ubrzo u opticaju našla i banknota od bilijun /tisuću milijardi/ maraka. Glavni kuriozitet kod ovih izdanja jeste da je najveći broj ovih novčanica tiskan samo sa

Najveća inflaciona novčanica iz 1945.-46. godine

jedne strane, a izgleda da je pravi razlog bio taj što bi tiskanje obe strane iziskivao veće troškove koji se ne bi isplatili! Ali to još nije bio kraj, do prestanka najveće krize i inflacije otisnuli su apoeni od dva, pet, deset, dvadeset, pedeset i sto bilijuna.

Međutim, najveća inflacija do sada zabilježena je poslije drugog svjetskog rata u Mađarskoj u periodu od 1945. do 1. kolovoza 1946. godine. Učešće u ratu, pa njemačka okupacija dovelo je mađarsko gospodarstvo i novčani ustroju do potpunog kraha. Enormne cijene prehranbenim proizvodima i ostalim artiklima samo su se u milijunskim ciframa mogle izraziti. Cijene su rasle maltene iz sata u sat. Neobuzdanom rastu inflacije, posljedica je tiskanje banknota sa ogromnim rojem nula. Najveća novčanica koja je puštena u opticaj bila je 100 trilijuna penga! U sklopu stabilizacionih mjera, Mađarska je 1. kolovoza 1946. godine uvela novu valutu, - forintu, umjesto u inflaciji obezvrijeđenog penga. U tom momentu, 1 forint je odgovaralo 400.000 quadrilijuna penga.

(nastavak u narednom broju)

Ante Zomborčević

Kultura porijekla?

Na svjetskoj pozornici događaja već određeno vrijeme se daje jedna predstava – zajednička planetarna kultura neuvjetovana nacionalnom, rasnom, religioznom naslijeđu. Planetarna masovna komunikacija zahtijeva kao zajednički imenitelj kozmopolitizam i zajedništvo, čime se gubi porijeklo. Osjećanje planetarne povezanosti proširuje se i na iskonsku povezanost s prirodom. Time se sa druge strane nadomješćuje izgubljeno porijeklo. Moderan čovjek se bar na trenutak želi osjećati i kao Indijanac, i Bušmanin i Indijac jer cjelokupnu kulturu osjeća kao svoju, jer želi doživjeti neposrednost i nezakočenost kultura koje su živjele u zajedništvu s prirodom. Upravo zato kultura Bunjevaca ne mora biti izgubljena u dodiru sa tehnološkim dobom ukoliko se izrazi na način primjeren toj tehnološkoj kulturi. Nakon techno- mantri i šamanske muzike odsvirane sintisajzerima, prije par godina je senzaciju izazvala muzika erdeljskih Madara obrađena na način moderne muzike. Da bi bunjevačka kultura našla mjesto koje joj pripada ona mora biti prije svega zabilježena, a ono što danas nije snimljeno, kao da i ne postoji. Tradicija kulture koju smo baštinili izgubit će se u dodiru s modernim svijetom ali će nestati i iz sjećanja ako se ne materijalizira ono što je još u sjećanju.

Nikola Perušić

IMENIK ROCKA

THE „KING CRIMSON“ – bitni avangardni sastav iz Britanije, osnovan 1969. godine, u postavi: Robert Fripp (gitara i melotron), Michael Giles (bubnjevi), Greg Lake (bas-gitara i vokal), Ian McDonald (klavijature) i Pete Sinfield, tekstopisac, koji je (kao i Robert Hunter kod grupe „Grateful Dead“, i Keith Reid u grupi „Procol Harum“) smatran punopravnim članom grupe, jer je bio i scenograf njihovim binskim nastupima, instalater svjetla i snimatelj. I pored stalnih personalnih izmena, Robert Fripp i danas uspješno predvodi ovu izvrsnu progresivnu rock-grupu, koja nastupa u najjačoj postavi od svog osnivanja: Fripp, Bill Brufford (bubnjevi, udaraljke), Tony Levin (bas-gitara) i Adrian Bellew (gitara i vokal).

PROBRANA DISKOGRAFIJA

– In the Court of the Crimson King (1969)

– In the Wake of Poseydon (1970)

– Lizzard (1970)

– Islands (1971)

– Earthbound (koncertni, 1972)

– Starless and Bible Black (1974)

– Red (1974)

– U.S.A. (1975)

Robert Fripp (samostalno):

– Exposure (1979)

– League of Gentleman (1981)

– Network (1985)

– Live! (1986)

Fripp & Brian Eno:

– No Pussyfooting (1973)

– Evening Star (1976)

– Thrak (1992)

B. B. KING – crnputa američka legenda električnog, urbanog bluesa, svakako najrespektovaniji blues muzičar (gitarista i pevač) današnjice, rođen je kao Riley B. King, 16. septembra 1925. godine, u gradiću Itta Bena, na delti Mississippia. Mlađi velikan bluesa (Freddie) istog prezimena, i stariji, Albert King, takođe (kao i Freddie King) preminuli, nisu s B.B.Kingom bili ni u kakvim rodbinskim vezama.

PROBRANA DISKOGRAFIJA

– Live at The Regal (koncertni, 1965)

– Live and Well (koncertni, 1969)

– Live in Cook County Jail (koncertni, 1971)

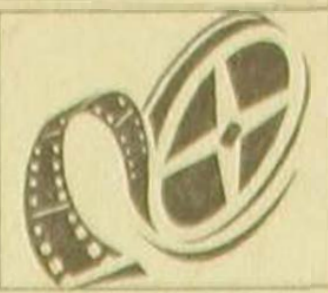
– B. B. King in London (1971)

– Lucille Talks Back (1973)

– Blues'n Jazz (1983)

– Blues Summit With Friends (1993)

Robert G. Tilley

Tradicija pre svega

ili: Novac nije pristojno pominjati

Taman sam zakasnio da predam svoju redovnu filmsku kritiku i od redovnički prestrogih glodura i zamenika sam dobio za služeni prekor, oprost i milosrđe u vidu dodatnog roka, kad mi je sreća udelila vanrednu priliku da njihovom čoveku(mene) ljubljuzvratim na najbolji način. Toga kritičnog dana dodeljeni su Oskari. Konačno i u Žigu nešto aktuelno, pomislih, i otvorih nam kutiju cigara kao uvod u celonoćni provod, koji će mi omogućiti da održim dodatni rok.

Dakle, Oskar. Ova malogradanski megalomanska ili megalomanski malogradanska, kako hoćete, predstava sebi pridaje težinu sudije kvaliteta za filmove iz kalendarske protekle godine. Oskar je naziv za mehanički zbir ličnih utisaka 3-4 hiljade članova Američke Akademije za film, ljudi verovatno obrazovanih, ali mnogo više uticajnih u filmskoj industriji. Kako je američka filmska industrija jedina preostala u zapadnoj kulturi, njihova je moć izuzetno narasla i draž Oskara sastoji se u označavanju omiljenih, darivanju slave i ostalog pratećeg asortimana od strane Akademije. Kao kulturološke implikacije realne moći javljaju se posredni uticaj izbora tema i stilova, i politika Akademije koja, kao i svaka institucija koja želi da je shvate ozbiljno, neprekidno rilja po istoriji i brine o tradiciji prvenstveno same sebe, pa uzgred i filma.

Oskar ima veliki značaj za široku publiku, dok filmski autori, naročito tehničari kud i kamo više drže do esnafskih nagrada kojih ima u neograničenom broju. Ali, bez obzira na to, etablirani ukus koji Oskar nosi oduvek je omogućavao da filmovi koji ga dobiju budu odlično primljeni od publike jer ga ona smatra garancijom kvaliteta. Taj manovski kleinburgerski spoj slave, omiljenosti i novca, novca i pre svega i samo novca čini predstavu dodele Oskara nemogućom za gledanje, a samog Oskara irelevantnim za razumevanje konkretnog filma, o fenomenu filma i da se ne govori.

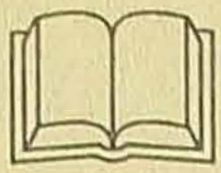
Ove godine bili smo svedoci nastavka favorizovanja klasičnog, zlatnog Hollywooda. Na prvom mestu, izbor filmova, koji za vredne pažnje uzima sada već isključivo drame. Dalje, sama predstava učinila je sve da udahne život davno umrlom musicalu. Konačno, potreba za „velikim“ filmom. Sa druge strane, niko više ni ne pokušava da zastavi trend filmovanja storija o ludacima ili, blaže, ostljivim osobama. Što su u konačnom zbiru Oskare pokupili filmovi o normalnim ljudima, stvar je dugotrajnog konzervativizma u ukusu, ali gledano po nominacijama duševni bolesnici i njima bliski su od izuzetaka postali redovni filmski junaci.

Romantična ljubavna drama *The English Patient* pokupila je 9 Oskara, uključujući najbolji film, režiju i sporednu žensku ulogu iz grupe važnijih Oskara. *The English Patient* je tako postao treći film po broju osvojenih Oskara, zajedno sa *Gigi* (ispred njega su *West Side Story*, sa 10, i *Ben Hur* sa 11 Oskara). Najveće iznenađenje su čak dva Oskara za pomalo mizantropsku triler-komediju *Fargo*, i to za originalni scenario i glavnu žensku ulogu. Veliki favorit, *Shine*, dobio je samo Oskara za glavnu mušku ulogu. Drugi veliki favorit, *Jerry Maguire* dobio je Oskara za sporednu mušku ulogu. Kanski apsolutni pobednik, *Secret and Lies*, takođe veliki favorit, nije dobio ni jednog Oskara i najveći je gubitnik.

Jedina zanimljivost ovogodišnjeg Oskara, uz neočekivani trijumf *The English Patient*, jeste krah velikih holivudskih studija. Samo je *Jerry Maguire* studija Columbia osvojila (jednog) Oskara. Sve ostalo su pokupili Miramax i Gramercy, dva „nezavisna“ studija. (Nezavisni treba shvatiti sasvim uslovno, a odnosi se na nove ljude, poreklo kapitala i naročito način poslovanja koji ni u čemu nije ograničen starim holivudskim poslovno-umetničkim običajima). Upravo ovaj detalj najjasnije otkriva politiku dodele Oskara i njen značaj pri izboru filmova. Naime, novi studiji imaju publiku, dok je stari sve više gube, i pošto su efikasniji novi studiji imaju i budućnost. Njihovi filmovi koji imaju klasične teme idealni su za spoj bivšeg i budućeg Hollywooda, što će reći nosioci prave tradicije. A tradicija je nešto što ne može bez institucije, i obratno.

The English Patient, film sa devet Oskara, imaće jugoslovensku premijeru već 15. aprila i tada će moći da se proverí (ako niste nećete da gledate video-pirat) da li je Akademija bila u pravu.

Pera Marčević

Što nam se to dogodilo?

Boravak u kaosu na bezuman način

Dragan D. Lakićević, „O haosu i bezumlju“, Radio B92, Beograd 1996.

sigurno je da će vri-
me pred nama biti
ne u kojem ćemo u
sima kritičkog pro-
nja i preispitivanja
i donijeti valjanu
dbu i ocjenu o tome

am se to uistinu, kako i zašto do-
posljednjih godina. Ako ništa drugo,
nekoliko stotina tisuća ubijenih, bol
isto toliko ranjenih, nesreća neko-
milijuna nasilno raseljenih, bezdušno
eni gradovi i popaljena sela to od nas
zahtijevaju. Jer, najnoviji priređen i
van „grandiozni spektakl nasilja i
a“ balkanskih naroda ni najmanje ne
čovjeku kao ljudskom biću. Stoga se
toga moramo ozbiljno, odgovorno a
se ispravno odrediti zarad vlastite
čnosti.

Prilog ove zadaće, vrlo uspješno i sm-
govori i knjiga beogradskog filozofa
je generacije, poznatog samo užem i
m stručnom dijelu javnosti, **Draga-
D. Lakićevića** „O haosu i bezum-
Naime, Lakićević se, u prvoj objav-
studiji „Ogled o ustanovama
de“ („Nolit“ – „IES“, 1994.), na
eru političke filozofije liberalnog mis-
Friedricha von Hayeka bavio osnovn-
etpostavkama za uspostavljanje onih
evnih ustanova koje garantiraju i osig-
ju ostvarenje individualnih sloboda,
je tema druge knjige, „Filozofski
političkog mesijanstva“ („Svetovi“,
), bila fenomenom genealogije i
cioniranja sekularnih socijalnih mito-
astalih na idejama novovjekovne filo-
s, osobito francuskog prosvjetiteljstva,
su u XX stoljeću, u obliku fašizma i
nizma, pokazali svu problematičnost
mjeni vlastitih, apriorno zasnovanih i
enih, protivurječnih principa gradnje
vene zbilje.

Locus i modus zla

ajnovijom, pak, knjigom, koju čine 8
eseja različite problematike, upozna-
Lakićevića ne kao minucioznog filo-
teoretičara, već kao kritički nastro-
mislioca koji se bavi, ne manje
šno, tumačenjem konkretne prob-
like: krvavog raspada bivše zajed-
države. Naime, knjiga je nastala kao
išaj“ da se rasvijetle pitanja: „zašto
se sve to dogodilo, gde su koreni zla
ovaj naš svet čini toliko mračnim i
n, kakav je mentalni sklop ovih nara-
jihovih vladara, kako je moguće da
dualna vrednost života ima tako
cenu a kolektivni obredi zadržavaju
snagu obaveznosti, i na kraju, šta je
sihologiji ljudi što ih navodi da se sle-
koravaju despotima“ (str. 6). Već je
n naslovom lapidarno i jednostavno
io mjesto (**locus**) gdje smo, perezira-
no, bili (**kaos**) te način (**modus**) na
mo, nedostojno čovjeka, proboravili
mlje). Ovo vrijedno djelo Lakićević
svetio „svim žrtvama rata na ovim
rima“, a ostavio ga je i kao opomenu
n naslednicima da prepoznaju iz
su se zabluda, neukosti, ksenofobi-

ja, mržnji i primitivizma uzdigli, da se ne
bi, zavedeni velikim rečima i obećanjima,
vratili u stanje zločina i obmana, u kojem
smo mi, zbog vlastitih slabosti, osuđeni da
živimo“ (str. 6).

Prvi, kratki, esej „Nečiste sile su
među nama“, pisan na predlošku dramske
radnje romana Fjodora Dostojevskog
„Nečiste sile“, iznosi na vidjelo radanje
onoga užasnog zla koje se javlja kod ljudi
prilikom raspada, kako se drži, monotonog
„društva kolotečine i dosade“. Opijena
masa „narkotičnim dejstvom velikih
obećanja“ svojih vođa postaje slijepa, u
njoj su budi ono animalno, te,
odredivši joj najprije neprijatelja,
ona bezobzirno srlja, ne pitajući
se za sredstva i cijenu, da ga
uništi. Ova „lirska“ paradigma
kazuje da naš proživljeni kaos
nije samo naš. Naime, djelo-
vanje „nečistih sila“ je dobro
znana pojava. I premda može
biti razumljivo postojanje lju-
di koji djeluju „po meri
zločina“, „stvar postaje stra-
hovito ozbiljna kada ovakav
tip karaktera formira vrh
društva, kada on oblikuje
celokupno uređenje
države!“ (str. 14). Zašto je
to sve moguće? Odgovor
Lakićević nalazi i čin-
jenici antropološkog
pesimizma: „ljudska je
priroda najkvarljivija supstancija, a
duševna stanja najpodložnija promenama“
(str. 10).

Ova je univerzalno važeća priča, u
kontekstu boljeg razumijevanja našeg
slučaja, dopunjena s etno-socio-povijesnim
elementima u drugom eseju, „Antropo-
logija i politika“, na konkretnom primjeru
balkanskih „pretpolitičkih“ zajednice, ko-
je nikada „nisu ni prošle klasičan razvoj
građanskih društava“ (str. 16)! U postojan-
ju tri obuhvatna represivna sistema (turska
despocija, autoritarni poredak između dva
svjetska rata i pola stoljeća komunističke
diktature) autor nalazi presudne momente
u formiranju autoritarne svijesti kod ovih
naroda. Takva svijest oblikuje „jedan
blokiran model komunikacije zasnovan na
strahu, pretnji i nesigurnosti“ (str. 17), što
je uvjetovalo da „balkanski narodi nisu us-
peli da izgrade niti unutar vlastitih kolek-
tiviteta, niti međusobno, takve moduse
tolerancije i načelno usvojene procedure
ponašanja kojim bi se obezbedila elemen-
tarna racionalnost zajedničkog življenja“
(str. 19). U tome je, po Lakićeviću, osnov
pojave „krovločnog neprijateljstva Južnih
Slovena“.

Lanac zločina

Trećim esejom, „Praksis grupa – izme-
đu filozofije i politike“, Lakićević

demistificira rad, ali više angažman, nekih
naših najpoznatijih poslijeratnih filozofa,
tzv. praksisovaca. Ocjenjujući njihov
značajan doprinos na planu filozofije,
Lakićević ne zaboravlja da su oni ipak par-
ticipirali na učenju koje je bilo „jedina
priznata sekularizirana religija koja može
da tumači stvarnost“ (str. 40). Međutim,
jedan se dio njih iz beogradske grupe
(Mihajlo Marković, Svetozar Stojanović i
Ljubomir Tadić) olako odriče humanih
ideja koje su do jučer propovijedali, te
nude „slogane protiv kojih su se najzagri-
ženije zalagali – nacionalizam, logika rata,
kult pravednog vođe“.

„Težnja za jednim kao negativna
utopija“ je esej u kome se

pojašnjavaju psihološki
mekanizmi usvajanja
nerealnih filozofsko-
utopijskih učenja, te
zloupotrebe „slatkoreči-
vih“ političkih pojmova.
Naime, neka filozofsko-
politička učenja (osobito
Platona, Rousseaua i
Marxa) „ne prezaju od
laskanja ljudima, da bi ih za-
tim koristila i žrtvovala svo-
jim ambicijama“ (str. 53). Ta
učenja sadrže neodoljivu
„magnetsku“ privlačnost u
tome „što nude naizgled
izuzetno ubedljivo rešenje za
razrešenje svih tegoba
čovečanstva“. Ove teorije počin-
ju s totalnom kritikom društva,

što utiče na čitatelja da se nađe u bezi-
zlaznom položaju, ali „istovremeno nude
privlačnu utopijsku sliku društva u kome
iščezavaju sve napetosti, u kome se ost-
varuje potpuna uzajamna harmonija i
sklad“ (str. 53). Međutim, „kada magija
velikih reči splasne, kada prvobitni entuzi-
jazam iščezne, počinjemo da se susrećemo
sa realnošću koja je u obrnutoj proporciji sa
prvobitnim obećanjima“ (str. 57).

„Politička geometrija nacionalizma“ i
„Vreme političkog mesijanstva“ su eseji o
genealogiji krvavog raspada bivše do-
movine južnoslavenskih naroda.
Pretposljednji, pak, esej govori o problem-
atici rata na tragu pesimističkih ideja fran-
cuskog konzervativnog mislioca Josepha
de Maistrea (recimo, ideje da povijest svi-
jeta nije ništa drugo do pozornica „besko-
načnog lanca zločina“!), te pokušava naći
načelan odgovor na pitanje krivosti za
učinjena zla. Knjiga završava kratkim ese-
jom „Izveštaj o smrti“, u kome Lakićević
govori o „pustoši u životu mlade urbane
generacije koja je prinesena na žrtveni
oltar bogovima rata“ na osnovu romana „U
potpalublju“, mladog beogradskog
književnika Vladimira Arsenijevića.

Tomislav Žigmanov

Koncert Ethnokora

U petak 21. ožujka u kamernoj sali Pozorišta održan je koncert ansambla „Ethnokor“ iz Subotice.

„Muzika nedavno osnovanog ansambla „Ethnokor“ bazira se na iskustvima narodnog muzičkog stvaralaštva. Izvorne, originalne melodije Ethnokor orkestrira i izvodi na samosvojan način, ostavljajući pri tom slobodan prostor i za improvizaciju na određene teme. U muzici Ethnokora poseban trag ostavlja prethodna stvaralačka aktivnost svakog člana ponaosob (narodna muzika, jazz, folk, blues), njihova sviračka tehnika, kao i činjenica da se zvuk Ethnokora rađa mahom iz akustičnih instrumenata.“

Ethnokor je već s istim programom nastupio u Senti, a na programu u Subotici su se našle izvorne mađarske pjesme iz Moldavije u obradi, pjesme iz Irske u obradi te nekoliko drugih izvornih pjesama. Ethnokor čine: Bakos Arpad, Miroslav Jovančić, Zoran Dukić, Kucsera Csaba, Szabo Robert, Csanyi Zsolt a koncert su sviranjem potpomogli učenici srednje Muzičke škole. Kao gošće nastupile su Mezei Kinga i Polgar Lilla iz Sente.

Nela Skenderović

Zvone zvona

Podignite telefonsku slušalicu. I umjesto očekivanog signala koji vam dozvoljava biranje broja čujete šuštanje, neke glasove ili ne čujete ništa. Tišina. I tako minutu-dvije, možda tri i onda se pojavi željeni signal.

To bi bilo u redu kada zovete prijatelje, kada se raspitujete za lijekove, da li je u banku stigla mirovina. Pričekat ćete. Navikli ste.

Ali što da se radi kada, ne daj Bože, u vašoj kući ili u susjedstvu izbije požar. Što tada, kada telefonskog signala nema, a u pitanju su sekundi, minuti?

Nekada su za oglašavanje velikih nevolja ratova mira, poplava, požara služila zvona. Zvonila su dugo da ih svatko čuje.

Danas se zvona za nevolje ne oglašavaju. I možda i zvone. Samo ih mi ne čujemo.

M. Zorin

Poznati psihijatar Luisa L. Hey tvrdi da mnogi ljudi dolaze kod nje i kažu da ne mogu uživati sadašnjicu zbog nečega što im se dogodilo u prošlosti; zbog nečega što nisu uradili ili su uradili na pogrešan način ne mogu danas živjeti punim životom. Zbog nečega što više nemaju, a imali su u prošlosti, ne mogu danas uživati. Pošto su bili povrijeđeni u prošlosti, ne prihvaćaju da vole danas. Zbog toga što im se desilo nešto loše, oni su uvjereni da će im se to ponovo desiti. Zato što im je nekada neko učinio nešto nažao oni druge okrivljuju za to što im život nije onakav bi željeli da bude. Zbog neke veoma stare uspomene na nešto ružno što su im drugi ljudi učinili, oni nisu spremni oprostiti i zaboraviti. Ono što često ne želimo shvatiti je da grčevito držanje za prošlost, bez obzira o čemu se radi i koliko je grozno bilo, samo povređuje stare rane. One koji su nas povrijedili nije briga. Obično „oni“ nisu ni svjesni. Mi u stvari mučimo sebe, jer odbijamo da u ovom času život živimo punim plućima. Prošlost je prošlost i ne može se mijenjati. Sadašnji trenutak čini naše iskustvo. Čak i kada patimo zbog prošlosti to određuje našu sadašnjost i mi preživljavamo davno iskustvo umjesto da doživimo nešto novo. Zato je potrebno da se oslobodimo prošlosti u našem umu.

Kako to učiniti?

Preporučuje se da, ukoliko želimo da se oslobodimo prošlosti, prvo sačinimo spisak svih stvari koje želimo da zaboravimo tj. da se prisjetimo svih neželjenih situacija, da se preispitamo koliko smo zaista voljni da ih se oslobodimo i koji su nam otpori da to učinimo. Slijedeći korak je **opraštanje**. Oprostiti sebi i drugima znači riješiti se prošlosti. U „Knjizi čuda“ piše da je opraštanje ključ svega. Ako trpimo neku bolest to obično znači da treba još nešto da oprostimo, bilo sebi, bilo drugima. Kada ne živimo život u punoj mjeri danas, to obično znači da se još držimo za prošlost. Može biti da još oplakujemo prošlost, da osjećamo da smo bili povrijeđeni, ili krivi, da pretjerano optužujemo sebe (premda je kajanje u pravom smislu riječi neophodno kada zaista pogriješimo), ili smo još bijesni ili ogorčeni, a ponekad nas muči i želja za

osvetom što je jedna od najgorih želja koju možemo uopće imati. Svako od ovih negativnih osjećanja dolazi od toga što nismo oprostili, što odbijamo prijeći preko onoga što je bilo i okrenuti se sadašnjosti.

Ljubav je uvijek odgovor na patnju svih vrsta. A put do ljubavi je opraštanje. Opraštanjem se gubi ogorčenje.

Postoji jedna vježba čuvenog psihanalitičara Emeta Foksa za oslobađanje od gorčine u nama koja uvijek donosi rezultate. On preporučuje da sjednete, zatvorite oči i dozvolite tijelu i umu da se opuste. Onda zamislite da sjedite u zamračenom teatru. Ispred vas je mala pozornica. Na tu pozornicu u mislima stavite osobu prema kojoj osjećate najviše gorčine, koja vas je najviše povrijedila u životu. Može biti iz prošlosti ili sadašnjosti, mrtva ili živa. Kada vam se ta osoba jasno ukaže, zamišljajte da joj se događaju neke lijepe stvari, nešto što bi njoj mnogo značilo. Zamišljajte tu osobu nasmijanu i sretnu. Zadržite tu viziju nekoliko minuta, onda dozvolite da izblijeđi. Kada ta osoba napusti pozornicu, zamislite sebe tamo. Stvarajte u mašti slike lijepih stvari koje vam se dešavaju.

Pokušajte vidjeti sebe kako ste sretni i nasmijani. Budite svjesni istine da na ovom svijetu ima dovoljno sreće za sve nas. Gornja vježba tjera mračne oblake gorčine skrivene u dušama većine nas. Nekima će biti izuzetno teško da vježbu ostvare. Možete i mijenjati osobu na pozornici svaki put kad vježbate, jer vjerojatno ima više ljudi kojima ne možete oprostiti. To može biti i grupa ljudi. Razred u školi,

učiteljica, profesori, roditelji, rođaci, prijatelji, kolege, ljudi druge vjeroispovjesti i čak čitavi narodi kojima treba da oprostimo. Bitno je da vježbu radite svaki dan toku mjesec dana. Opazit ćete da se mnogo lakše osjećate. Može vam se i zdravije bitno poboljšati. Postepeno će te se sjećati i ljudi koji su vas povrijedili a koje ste po puno zatrpali u podsvijest. Nakon izjavnog vremena vježbanja bit ćete u stanju oprostiti. Ponovo sjedite, opusite se i zatvorite oči i izgovorite: „osoba koja moram oprostiti je... (izgovorite ime i nešto po čemu je ona karakteristična za vašu situaciju)... i ja ti opraštam za... (izgovorite šta to opraštate toj osobi ili osobama)...“. Ponavljajte ovo više puta. Bitno je mnogo stvari koje ćete morati oprostiti sebi i drugima. Ako imate neku blisku osobu s kojom vježbajte s njom. Kada dođete u fazu kada možete oprostiti kada budete izgovorili gornju rečenicu gdje direktno izričite opraštanje, ova bliska osoba može reći: „Hvala ti, od sada si slobodan/na“. A kada vježbate sami, onda zamislite da vam istu rečenicu oslobađanja kaže osoba koja vam upravo opraštate. Ponavljajte ovo najmanje pet minuta. Razmislite o svim nepravdama koje su vam pritisle srce i oslobodite ih. Kada ste očistili što ste najviše mogli sada, obratite pažnju na samog sebe. Recite sebi glasno: „Opraštam sebi što (navedite šta to opraštate sebi)“. Ponavljajte to narednih pet minuta i više ako vam prija. Ovo su već dobre vježbe i treba ih raditi i kasnije bar jednom nedjeljno da biste se oslobodili nagomilanog smeća iz duši. Poneko gorko iskustvo je tako lako zaboraviti, a sa nekima će biti veoma teško dok odjednom jednoga dana, ne shvatite da je gorčina u vama nestalo. Osjećate se divno i slobodno, postepeno shvaćajući da u vašem srcu ima toliko ljubavi da biste njom mogli izliječiti čitavu planetu.

Luan Marko Gashi

Suzbijanje korova u kukuruzu

Kukuruz kao vodeća ratarska kultura ovog podneblja, zahteva i zaslužuje mnogo veću pažnju i umešnost proizvođača nego što mu se danas poklanja. Sigurno je da obrtni poljoprivredni proizvođači znaju da im treba od agrotehničkih mera preneti da bi se postigli maksimalni prinosi. Međutim, jedno je znanje, a drugo su mogućnosti. I pored velikog znanja, poljoprivredni proizvođači nemaju mogućnosti da u poslednjih nekoliko godina ostvare zadovoljavajuće – visoke prinose ove poljoprivredne kulture. O razlozima je i teško razumljivo govoriti i pisati, upućivati proizvođače šta i kako treba da rade da bi se postigli zadovoljavajuće visoki prinosi. Svi problemi koji se javljaju u obradi, od zaora-

vanja prve brazde pa do dobijanja novca za prodati proizvod, uveliko utiču na visinu prinosa.

Jaka zakorovljenost, kako uskolisnim korovima (divlji sirak, divlja muharika, zubača i pirevina), tako i širokolisnim korovima (poponac, palamida, gorušica, solanum, štir, pepeljuga), a koja je posledica nedovoljne i nekvalitetne obrade, te neblagovremene i nekvalitetne primene herbicida, zahteva takvu primenu herbicida koja će u potpunosti zadovoljiti svoju namenu.

Herbicidi su skupi, zato ih treba pravilno i blagovremeno primeniti. Osnovno je znati kada, u kojoj fenofazi (razvojnog stadiju) kukuruza primeniti koji herbicid ili

koju kombinaciju herbicida. Radi racionalnosti primene, preporučuje se tretiranje u trake. Takvom primenom šteti se na gorivu, herbicidu, manje je gaženje, tretiranje se može obavljati zajedno sa setvom kukuruza. Ukoliko se ukaže potreba za tretiranjem i posle nicanja kukuruza, jer se ne može obaviti kultiviranje i kopanje, interveniš se sa herbicidom npr. Monosan herbi, koji se i primenjuje u fazi kada kukuruz ima 4-5 listova.

Prioritet treba dati kombinaciji herbicida, to jest herbicidima koji deluju na uskolisne i širokolisne korove. Ako nema mogućnosti nabavke gotovih kombinacija, treba primenjivati više herbicida zajedno, strogo vodeći računa o dozi i roku primene.

Postoji veliki broj herbicida namenjenih suzbijanju korova u kukuruzu. Uz blagovremenu i pravilnu primenu i uz odgovarajuću dozu, svi su oni efikasni.

Mr. Ivan Rudinski

ŽACKALO

iz „Poljoprivrednika“ za poljoprivrednike

DEKORACIJA
Komšija, koliko ti krava daje mleka?
— Čet litara.
— A, svakog jutra mlekari predaju po petnaest litara!
— F, ne mogu da dozvolim da se moja krava sekira što daje malo mleka!

OLUKA
— Šta se to kod tebe, komšija, dogodilo? Čula neka galama i lomljava?
— M, bili mi neki gosti i raspravljali o politici!

POBOLJŠANJE
— D, li će se poboljšati vreme za posetjake?

— Mislim da hoće.
— Veruješ da će biti olakšica?
— Ama ne, već uskoro dolazi proleće, pa će prestati da me probada u krstima!

BANKROTSTVO

— Bankrotirao sam komšija.
— A šta si to kupio?
— Samo seme, đubrivo i alatke!

HVALISAVAC

— Ženo moja, primećujem da što više starim, sve više pokazujem svoju pravu zrelost i vrednost.
— E, što se mene tiče, ja od toga u poslednje vreme nemam ama baš nikakve koristi!

(na. vi.)

Ješćemo gloginje

Kakva setva – takva žetva,

istina je stara.
Kakva li će ova biti, seljak je bez para?!
A sve skupo preko

mere,
to što njivi treba, praznog džepa niko ne može

da ponudi hleba!
S pravom seljak ovih dana

moli i preklinje: pomagajte, jer s jeseni, ješćemo gloginje!

Proleće

Proleće na pragu, brate, planovi se setve klate!

Preskup veštak, herbicidi, treba l' seljak da se stidi

što će njiva da mu posti?

Može l' društvo da oprosti

takve greške, takve mane,

da s jeseni sa tih njiva rod omane s manje hrane!?

S. Dergović, „Poljoprivrednik“, 13. i 27. III. 1992.

JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS

FUNERO

PRATNO POGREBNO PODUZEĆE

- Subotica, Karadorđev put 2 telefon: (danonoćno) 51-514
- Bajmok, JNA 3 (u cvečari „Mriška,“) telefon: 762-024 (danonoćno)
- Čalić, Jo Lajoš 18 (u cvečari „Chideja,“) telefon: 752-759
- Torgoš, Borisa Kidriča 7, telefon (danonoćno): 792-202
- Movi Kneževac, Maršala Tita 16 telefon: 0230/83-417

FREON

vi. Gabrić Grgo
Nikole Kujundžića 10
stan: Pazinska 11 (22-455)

SALAŠ
ZEMLJORADNIČKA ZADRUGA

GARANT
PREDUZEĆE ZA SPOLJNU I UNUTRAŠNJU TRGOVINU D.O.O.
TRG OKTOBARSKE REVOLUCIJE 87 SUBOTICA
024/25-004 direktor
27-002 komercijala
29-042 maloprodaja
23-537 magazin
telefaks 024/26-719

DUKAT - I
KAFANA
KADAH KAVÉHAZ

Nije teško do Dukat-a doći, te uz toplu parasičnu peč leđa na dobra stara vremena podsetiti. NAVRATITE.

Čekamo Vas svaki dan od 12 do 22 (osim ponedeljka).
MENI od 12 do 16 sati PO POPULARNOJ CENI.
KROMPIRAČA prava po narudžbi iz parasičke peći.
DISNOTORSKA ČORBA u svako doba.
Pripremamo i druge kulinarske dukate (specijalitete).
ORGANIZIRAMO svadbe, prigodne svečanosti, poslovne ručkove, večere, razne godišnjice, godišnjica prvog poljupca, godišnjica... Izmislite sami, nije teško, lepše je i lakše. DOĐITE
Izvedite obitelj na nedeljni ručak bar jednom nedeljno. SVAKE NEDELJE BUNJEVAČKA UŽNA. PRIJATNO!
Prošetajte do PRERADOVIĆEVE 4.

MIKI
samostalna vodoinstalaterska radnja
da sve teče kako treba

Šarčević Miroslav vodoinstalatler

Primamo sve radove na vodovodnim instalacijama kao i održavanje istih... po zahtevu stranke od 8,00-16,00 časova

kancelarija: Tel: 024/31-598 Matka Vukovića 4 24000 Subotica

PLAST PRINT

ŠTAMPARIJA Preradovićeve 6

Za ribiče

Smuđ (IV.)

(*Stizostedion lucioperca* L.)
(Zuban, mađarski: süllő)

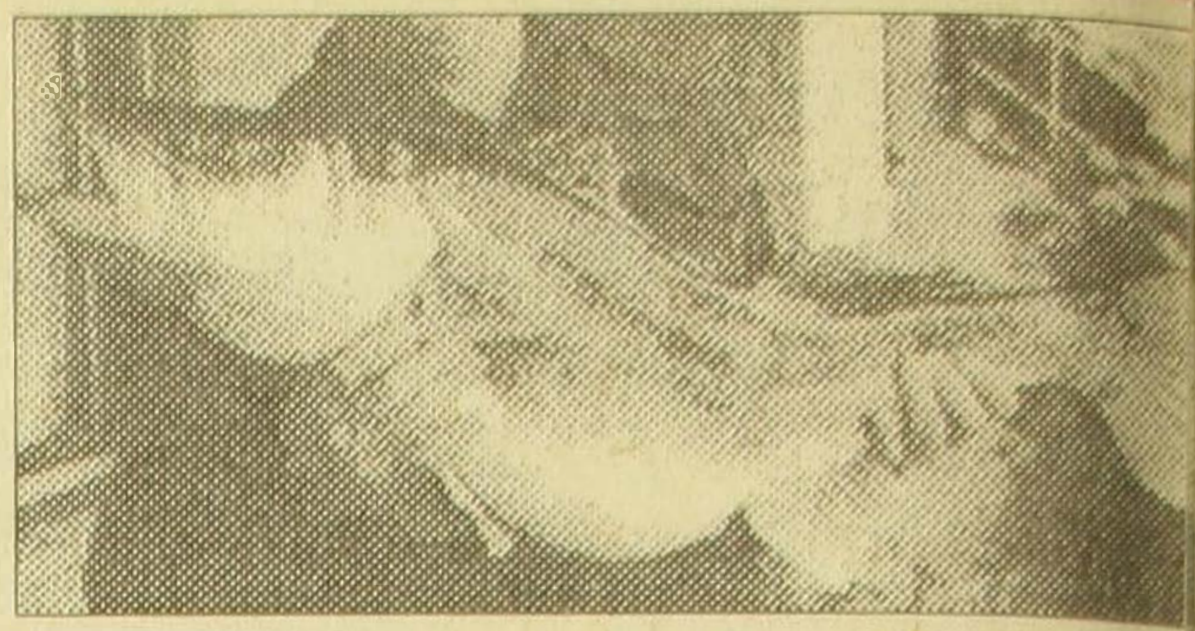
Mamci

Smuđ se lovi: na sitnije ribice (uglavnom bijele), gliste (na crnu Sritsku, manjeg durboka, na buket crvenih glista), na repić riječnog raka, sitnije žabe (krupnije punoglavce). Nerazjašnjeno je zašto neki put smuđ rađe uzima komadić ribice, a nekiput živu ribicu. Zato je u ribolovu na njega preporučljivo staviti jedan i drugi mamac, pa vidjeti kojeg će dirati i onda s njim nastaviti ribolov. U kasno ljeto i s jeseni bolji se uspjeh postiže komadićem ribice, napose dijelom od analnog otvora prema repu. Od živih ribica na prvom mjestu mu je neodoljiva gavčica. Međutim, ova ribica (najmanja i najljepša iz porodice šarana) je rijetka, a u našoj okolici ima je u jednom dijelu sliva Krivaje. Osim gavčice smuđ će rado uzeti crvenperku, bodorku, čikova, krkušu, manje karaše i sunčanice – sve male ribe, pogotovu bijele i izduženog vretenastog oblika tijela. Jer mu je ždrijelo uzano, a želudac relativno mali. Zato je za mamac najpogodnija ribica veličine 6 do 8 cm. U odabiranju ribice za mamac nije toliko važno koja je, koliko da je ona na udici što živahnija. Naime na udici će ribica prinuđena na ograničeno kretanje pokazati nepravilne, neprirodne, pokrete koje će vibracijom izazvati obližnjeg smuđa da napadne ponuđeni mamac. Živa ribica za mamca može se postaviti i iznad olova na oko 50 cm., na vrtilicu privezati udicu sa dužim predvezom, pa će tako ribica imati mogućnost kretanja u više pravaca, bit će živahnija.

Ribolov varaličarenjem

Za ovaj način ribolova izbor varalice je vrlo veliki, a najčešće se koriste „mepsovi“ i „tvisteri“, rede „vobleri“. Preporučljivo je okušati varaličariti s mrtvom ribicom. Na odabranom mjestu var-

alicom se vrši „češljanje“ vode, što bliže dnu, unaokolo, a postupak se može ponoviti sa drugom vrstom ili veličinom varalice. Pošto smuđ hoće da napadne i vještačke mušice, treba pokušati ispred varalice na oko 50 cm postaviti vještačku mušku kao u lovu na balina (bucova). U ovakvom slučaju smuđ se izaziva na napad varalice koja, kako se čini, napada ispred sebe mušku. Često je ovaj način vrlo uspješan. Treba ga probati. Smuđ ne voli debelu strunu, jer je lako uočava i izbjegava. Radi toga treba odabrati strunu boje prema boji vode, da je što tanja, debljina 0,25-0,30 mm. Ovo ne treba da zabrinjava jer smuđ na udici ne borbena, okačen brzo se preda, pa se čini u dovlačenju do mere, va kao da vučete komad drveta.

Koji se ribič ne bi dičio ovakvim smuđom desetokilašem?

(Nastavit će se)

Alojzije Stantić

Recept za pripravu smuđa:

POTREBNO JE: smuđ oko 1 kg težine, 15 dkg bacon slanice, 1 žlica sitno isjeckanog crvenog luka, 15 dkg gljivica (najbolji je vrganj), papar i so po želji. Od krljušti očišćene smuđa škarama rasjeći uzdužno sa obe strane leđnih peraja odstraniti kralježnicu i izvaditi iznutricu. Ribu napuniti namazom od crvenog luka izmješanog sa gljivama, a po želji dodati oraščić, papar, so i isjeckani list peršuna. Poslije pušenja koncem zašiti leđni otvor, smuđa prekriti tankim slojem slanine i staviti ga u posudu namazanu maslacem. Nakon kraćeg pečenja skinuti (odstraniti) slaninu, a ribu ispeći do bode rumena. Prilog i salata po želji. Služiti suho bijelo vino.

Pčelarstvo

Nešto o medu

Mnogi ljudi, kada s užitkom pojedju žlicu meda i ne slute, koliko su trud morale uložiti pčele, dok su skupljale tu količinu meda. Najveći je dio meda biljnoga podrijetla. Pođemo li kojeg lijepog dana u prirodu kada su razne biljke u cvatu, lako ćemo opaziti, kako brojne pčele lete od cvijeta do cvijeta. One zarone glavnicu s rilcem u čašicu cvijeta, za čas je opet izvuku i brzo odlete na drugi cvijet iste vrste. To se tako ponavlja mnogo puta. Što pčelice tada zapravo rade na cvijetu? One skupljaju slatki šok nektar, koji se stvara u čašici cvijeta. Taj slatki sok usiše pčela svojim rilcem i skuplja ga u svojem mednom mjehur. U mednom mjehur, koji leži pred pravim pčelinjim želucem (srednjim crijevom), ne vrši se probava, već on služi samo kao privremeno spremište. Kad je taj medni mjehur pun nektara, pčela se vraća kući, i tu povratni cjelokupni sakupljeni sok, druge kućne pčele usišu ga i prenose u čelije saća. Ova sakupljena slatka tekućina mijenja se u svojem sastavu, jer se uslijed djelovanja soka žlijezda (ferment), koji pčela dodaje nektaru, obični šećer, koji se u njemu nalazi, pretvara u voćni i groždani šećer. Pored toga ova tekućina postaje sve gušća, uslijed isparivanja vode, što pčele pospješuju lepezanjem svojih krila. Nektar, koji je unesen u košnicu i u kojem su se izvršile navedene bitne promjene, naziva se med.

Pčele spremaju med u čelije saća, a kada je dovoljno gust, pokrivaju ga voštanim poklopcem. Taj sakupljeni med u čelijama saća služi kao zaliha za ono doba, kada pčele ne nalaze vani dovoljno hrane, a to je naročito zimi. Međutim, pčele obično sakupe mnogo više meda nego što im treba za zimu. U našim krajevima treabju pčele u zimi do početka glavne proljetne paše oko 15 kg. meda. No mi često nalazimo u košnici povrh toga još veće količine meda, po 20, 30, 50, pa i više kg. Suvišan med pripada pčelaru, pa u tome leži glavna svrha pčelarstva. Napredno pčelarst-

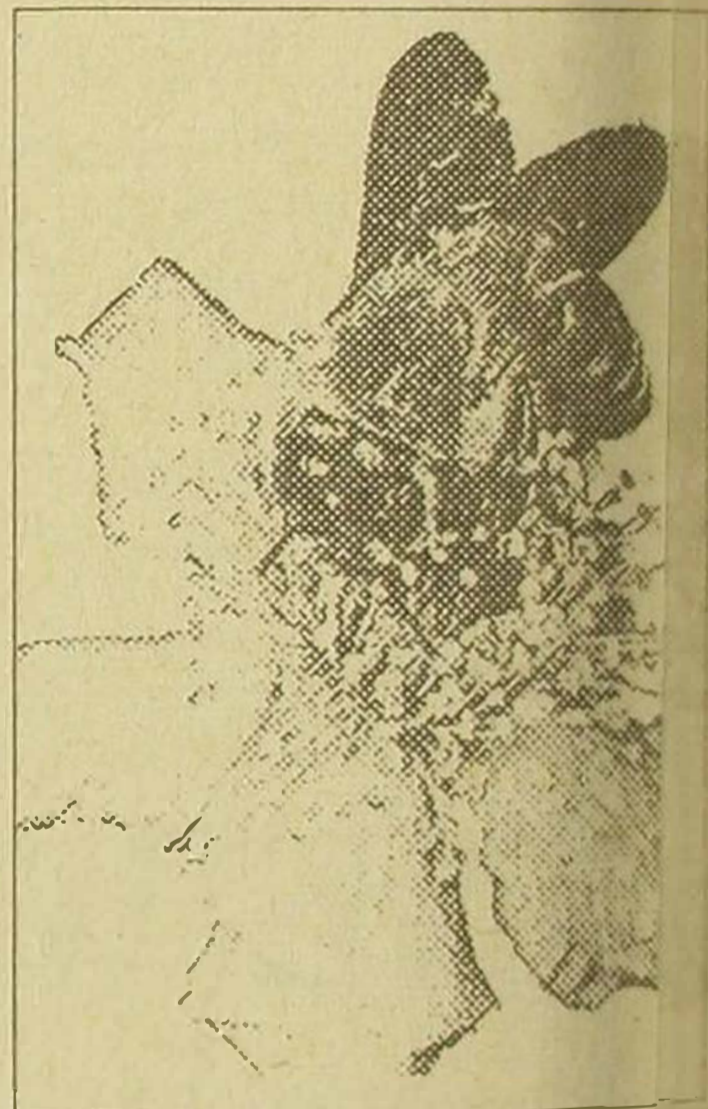
vo stalno traži načine, kako bi se godišnji prinos na medu povećao.

Pčele ulažu veliki trud, dok skupe te velike količine meda. Pomislimo samo, da je medni želudac pčele malen, po prilici kao veća glavica čiode. Računa se, da pčele moraju posjetiti nekoliko milijuna cvjetova, dok skupe 1 kg. meda. No unatoč svemu tome pčele mogu za vrijeme dobrih pašnih dana, kad pojedine biljke izlučuju obilno nektara, unijeti u košnicu i po više kilograma meda dnevno.

Med nije samo obična slatka hrana, već je naročito vrijedna hrana, što kod nas još uvijek nije dovoljno poznato, pa se on kao hrana još dovoljno i ne cijeni. U čemu je ta velika hranidbena vrijednost meda? Med sadrži u prosjeku oko 75% šećera. Šećer sam po sebi veoma vrijedna hrana, ali šećer u medu još je vrijedniji od običnoga. Voćni i groždani šećer, koji se nalaze u medu, vrlo su lako probavljivi i prelaze zapravo izravno u krv. Pored šećera u medu, med sadrži izvesne količine željeza, mangana, klora, vanadija, nešto fosforne kiseline i dr. Med je izvrsna hrana za djecu i starije ljude, dolazi dobro svakome, osobito kod teškog rada i umora, jer med sadržava baš naročito hranive sastojine za srce i mišiće.

Med korisno služi i kao lijek. Dobro služi kod oporavljajućih duljih bolesti. Upotrebljava se korisno kod kašlja, katara, slabosti srca, nervoze, kod nekih želučano-crijevnih bolesti. Med uništava i neke bakterije. U svakom slučaju o medu kao lijeku, moramo voditi više računa nego dosada.

Ante Zomborčević

Mukotrpan posao pčela-sabiračica

Trska (V.)

Moje djetinjstvo i trska

Mi smo u školi života na salašu od mali nogu počeli upoznavat prirodu; u nas je usađivana ljubav prema njoj, jel je ona bila sastavni dio života. Naučili su nas da sve ono šta nas okružuje treba živiti svojim životom, jel je ono naša potreba – posredno jel neposredno. Dica je život u dolu bio nepoznat, tajnu je najviše sakrivala gusta i visoka trska. Zato nas je znatiželja vukla da što prija i više doznamo ko i kako živi u trski i u vodi dola. Onda nismo bili svisni tog koliko je bogata i lipa priroda u dolu, a kad je ona nestala poslije nam je bilo žao. U meni je ostala uspomena na nju i svatio sam da tu lipotu ne možem zaboravit. I sad se znam često lipom provest u dolu, zađem u trsku (bavim se ribolovom) i uvijek štogod ponovo vidim jel novog otkrijem što ranije nisam vidio jel znao. Boravak u trski svaki put mi je lipči od ranijeg.

Mi dica smo se liti najradije zabavljali u dolu, uživajući u našoj „živjeloj slikovnici“. Pratio sam pogledom prilet koje barske ptice, a kad bi iznenada prnilo uzbunjeno jato ptica, onda je to bilo doživljaj za uživanje. U dolu sam vidio kako divija patka vodi „nogom“ 7-8 pačića iz jedne vode u drugu; gledao sam kako je bilouška vrebala i uvatila raskreketanog žapca – kako je to bilo otimanje iz zagrljaja, smrti, tamo sam se pentro po drveću i zagledao u gnjizda – al mi nikad nije palo na pamet uzet makar jedno jaje jel uvatit ptiče (a i šta bi s njim?) Tamo... tamo sam imo tušta doživljaja koji su obogatili moje djetinjstvo.

Liti u kanikuli, u srid podna, kad „baba tira kozličće“ (1.), išli smo u do na kupanje, gazeći po skoro vrućem pravu, pa još ako je ko od nas nepažnjom stao na dikicu, taj je jedva čekao da dođe do mlake koja nas je osvežila vlagom i mirisom. Brčkali smo se u skoro mlakoj vodi, nije nam smetala žabokrečina (2.) ni sočivica (3.), kad se uvate na leđa. Voda je bila zdravo čista, onda se nije znao šta to znači „zagađivati“. Zaokupljeni uživanjem teško nam se bilo krenit na vrime na salaš, pa smo obično zakasnili i bili ruženi od stariji, jel nas je na salašu dočekala dreka svinja željni strnjike. Zimi smo se na tom mistu kociljali u klompama, a po koji spretniji otac ditetu je napravio korčuljajke (4.), pa se taj „sritnik“ korčuljao.

Te korčuljajke su bile od drveta na tri čoške, duljine i širine dna s uglavljenim debelim drotom na donjem dilu po duljini. Na takim korčuljajkama teško se bilo korčuljati, noga se u članjku stalno krivila, a šparga za vezivanje friško i stegla, pa je brzina korčuljanja bila ravna brzini kociljama u klompama.

Nama su litnje – zimske zabave, sigre, bile zdravo ugodne iako nisu bile, gledano današnjim očima, tako „komforne“. Bile su nam ugodne jel smo bili u društvu dice, a treba i ditetu za sigru štogod više od diteta.

Ova zelja trska čeka na kositi i tolju

Kad smo čuvali svinje i krave na strnjiki, najradije smo odlazili pod do. Tamo smo bili sakriveni od pogleda stariji. Čim je došlo vrime purili (5.) smo mlade kuruze, a ako je u blizini bilo bostana onda je kogod oči da iz njeg „uzajmi“ koju dinju jel lubenicu. Dok su jedni pazili na svinje i krave drugi su tražili zabavu u trski, probali pronaći čije gnjizdo il uzbunit kakvu pticu. Jedared sam tako nabaso na „koloniju“ diviji pataka, pa je odjedared prnilo više desetina ti ptica.

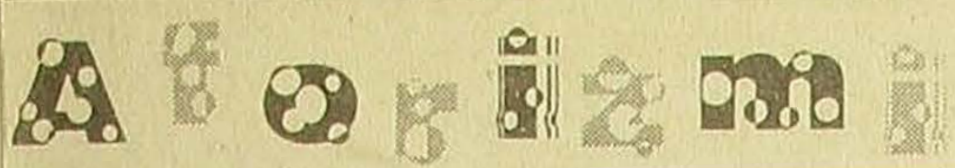
Volio sam litnji poso: privrćat pokošenu travu, pa onda koji dan kasnije snosit (6.) sinu u vuntove (7.). Tako smo radili i prid jesen sa otavom (8.). Litnji miris sina ostane nezaboravan; on se i danas hasnira ko dobar osveživač (u parfemu, dezodoransu...)

(Nastavit će se)

MANJE POZNATE RIČI

1. „tira baba kozličće“ – fatamorgana (prividenje: u srid sunčanog dana u kanikuli, na daljini od nekoliko desetina metara, vide se 5 do 10 horizontalni vijugavi linija, duljine desetak metara, na visini 2-3 metara. Pojavu uzrokuje isparenje vlage iz zemlje)
2. žabokrečina – vrsta alge, većim dilom ispod vode, nalazi se u velikim kolonijama
3. sočivica – mala vodena plivajuća biljka, srcastog oblika, nalazi se u velikim kolonijama
4. korčuljajke – klizaljke
5. puriti – peći na žeravi (mlade kuruze)
6. snosit – odnet na jedno misto
7. vunto(v) – plast (sina, slame, ditelne...)
8. otava – sino od drugog otkosa trave

Alojzije Stantić

slada je kaša od poroka i vrline.

nema zla čovjek bi bio na duhovnoj razineba.

ni, koji rinta – ne rita.

asnije je vruga vući za rep nego za rogove. položku sredinu dobranog zagađuju plićaci, aboke vode.

itanje je dar božiji, kao što je lijep i ugođivot – Danajski dar.

dan stomak ne trpi ruke iznad glave.

fascinantnije su visine iznad strmih dubi-

itika je kurva!? Naprotiv, ona je veoma ena dama.

odavno nam je obećala svijetlu budućnost ok - NOSTRADAMUS.

Zeljko Skenderović

Ovo (možda) niste znali

Aralsko jezero površine 6.900 km² – 8.300 km² četvorna, zavisno od vodostaja, na nadmorskoj visini od 3.812 m, najveće dubine 21 m, nalazi se u planinskom masivu Andi, na granici između Bolivije i Perua. Poznato je i po tome što na njemu Indijanci prave oveće od trske, na njemu živi jedna bitelj i po želji duž obale. Na ovim splavovima se ovrće i poneku domaću životinju (perad, n).

Aralsko jezero nalazi se na teritoriji nekadašnjih članica SSSR-a Kazahstana i Uzbekistana, postalo je jedan od svjetskih primjera neodgovornog uništenja vode. Ovo jezero je s otocima bilo površine 41 km četvorna – otoci 2.345 km četvorna na nadmorskoj visini od 53 metra. Toplota doletiti na površini iznosi od 26 do 30 stupnjeva, a zimi je niža od 0 stupnja C. Voda jezera je slana – slanost je između 10 i 14 promilno nekoliko primjera za poređenje vode toga jezera: Subotica sa okolnicom ima slanost 1.007 km, Palić (nekada) 4,2 km, a Beograd (bez Vojvodine i Kosova) 55.968 km četvornih. Najveća dubina jezera je 68 m.

Aralsko jezero je izuzetno bogato ribom i vodom. Stanovništvo sa nekadašnjih obala jezera se smanjilo (uglavnom) ribom i živilo od ribolova. Stanovništvo smanjenjem vodostaja sada udaljeno od vode, pa je stanovništvo dovedeno na ivicu bijede. Sadašnji vlastodršci se oslanjaju na međunarodnoj zajednici za novčanu pomoć radi saniranja ovog izuzetnog i svjetski poznatog prirodnog bisera, pa tako moraju platiti i skupo platiti zabludu njihovih vlastodržnika. (Sjetimo se i mi posljedica naših dolova!)

Priredio: Alojzije Stantić

Kutak sludjenih Nečujni boravak Radmile M. na Paliću

Nevideno ohrabrena darivanim joj položajem ministrice za informacije, doskora američka sveučilišna djelatnica srpskog podrijetla, Radmila M. neumorno gazi širom rodne zemlje Srbije razveseljujući njeno pučanstvo. I tako, čvrsto se držeći maksime da što je više u javnosti tim je manje prostora za druge tugaljive istine, ministrica se obrela i na Paliću. Vjerna dosadašnjem demokratskom načelu, da ne samo za njen dolazak u ove sjeverne gudure smiju znati samo Neki Novinari, ona je pred dopisnicima „Večernjih novosti“ iz cijele zemlje i samo ponekim, specijalno odabranim, Subotičanima govorila o novome demokratskom čudu što se zove Prijedlog zakona o informiranju. Baštinjen na svim mogućim pozitivnim iskustvima svih mogućih zapadnih zemalja, taj je Prijedlog, čuje se, i najzapadniji od istine. Jer, nije toliko važno što u zapadnim zakonima piše nego da li se i u kojoj mjeri oni na Istoku primjenjuju.

MISEČAR

- Stipe moj, šta se šetaš po sokaku cilu noć? Nisi valda posto misečar?
- Ajak. Mislim se u kojoj mijani sam zaboravijo ključ. B.F.

Bunjevačka narodna pripovitka Zabilježio i obradio: Balint Vujkov

Ujednim selancetu bio mator momak. Pod jesen došo kum što ga držo na krštenju.

- Znaš ti, da će sutra u komšijskom selu biti veliko mioljsko proštenje?
- Otkud bi znao, kad nikad ni za pedalj nisam koracio iz našeg atara.
- E, sad ćeš koracit. I ti i onaj tvoj parnjak Mate. I taj bio mator momak, pa kum veli:
- Vas dvojca ste, ko da su vam pupkovi srasli. A ja imam u tim selu šogora, u njegov dvi udavače baš ko rođene za vas. Ja sam već i sredio da vas sutra čekaje na ugled. Sinko, čovičanski red je, da se već oženite.

Momak oma smlatio uši:

- Nemojte, kume, ako Boga znate. Ubio ga Bog u grobu, sotim me viko Boga amena nazlabo pokojni bačo, a sotim me i nana grize ko rda. Kume, šta će svit kazat, kad čuje da se ženidu ovaka dva matora keše?

A kum ko rođenom ditetu:

- Sta tu ima kazat? Kad u februaru nema vijavice, pa u marcu zagrdi, naš svit lipo kaže: kad Veljo ne veljuje starac Marac opakuje. I gotovo. A kaže se lipo i to: matori konji pokrovce deru. Još i bolje, kad se čovik ženi zrilom pamećom, a ne mlad i zelen.

Kad je kum toliko navalio momak mora popušćat, al se još proba vadit iz nevolje.

- Al ne virujem – kaže - da ćete Matu saklonit na ženidbu.

Kum se nasmije:

- On me i poslo tebi, jel brez tebe neće.

Kum skrkljušio momka u budžak, al ovaj će se još koprcat:

- Pa, dobro, kume, al ja nemam šta obut, on nema šta obuć, ta ni

BUNJEVAČKO

Uskrs je

Imi smo obukli novo ruho, da nas magarac ne povija. Doduše mnogo magaraca, koji, ne samo da bi nas povijali, nego bi nas odvijali iz Subotice da mogu. Ali ne damo se ni mi tako lako. I konja za trku imamo.

Kada je izišao prvi broj našeg lista, mnogi su ga sa nepovijanjem dočekali. Jedni su rekli: „Čekaćemo, da vidimo ko se iza njega krije; da vidimo kakav je pravac lista.“ – Drugi opet: „List je dobar ali brzo će se ispucati. Ovaj broj je dobar, no i čorava koka nađe kad zrno. Drugi broj, po svoj prilici, neće ni izići.“ Neki su čak rekli da je list tako dobar da je nemoguće da Bunjevci uređuju i pišu. Takve i time slične izjave su se mogle čuti sa raznih strana o našem listu.

Smatramo da smo u ovo nekoliko brojeva dokazali dosta ubidljivo kakav nam je pravac, i da u tom pogledu sumnje više nema. Pravac nam je isti kao i u ogromne većine Bunjevaca. Mislimo da smo tim brojevima rekli sve. Što se pak tiče nivoa lista, mislimo da ni dozniji brojevi ništa zaostali za prvim.

Priznajemo, da nas je najviše razžalostila ona zadnja izjava. Koliko nas je razžalostila toliko nam je i poleta dala. Zar jedino Bunjevci nemožemo imati duha? Drugi mogu imati? Izgleda da nas oni cinili dosad po duhovnosti Bunjevačkih novina i sličnih listova. Ako su tako mislili onda su u pravu. Mi ćemo sa naše strane učiniti sve da im dokažemo da znamo biti i duhoviti.

Mi smo dokazali da smo sposobni za život, a vi dragi čitaoci dokažite da nas izdržavate. Jer listovi su slični lipim divojkama. Ali su poštene, izdržavaju ih roditelji, ako pak nisu, onda ih izdržava svako ko hoće da plati. Bunjevačko Žackalo hoće da ostane poštena divojka i zato se obraća svojim roditeljima, svojim dragim čitaocima radi svestrane pripomoći u izdržavanju. Jer samo na taj način će moći Bunjevačko Žackalo da isplati svoje novo ruho i da se u budućnosti ponavlja. Zato čitajte i širite Bunjevačko Žackalo!

U to ime u novom ruhu sa novim nadama u lipšu budućnost želimo svima našim čitaocima SRIČAN USKRS!

(„Bunjevačko Žackalo“, 22. ožujka 1941.)

Nisu osramotili kuma

čestit šešir da ćelu pokrije. Kako će to izgledat?

Kum ko da je samo to čeko:

– Sve je to moja briga. Tebi ću dat nove novcate čizme za svet, a Mati šešir i ruvo. Šta misliš, da bi moj obraz podno da se tamo sram tim s vama? Baš si mi to oto iz ustiju, nemojte, pazi dobro, nemojte me kako osramotite. To upamti ko očenaš.

Drugi dan kum i uputi kako će nać šogorovu kuću i momci krenu. Nisu dobro ni pošli, kad se kumče siti:

– Mate brate, ajdemo priko pašnjaka. Putom ćemo se uprašiti kolina.

– Imaš pravo, čizme su ko i obraz.

Kako zašli na pašnjak, kad naidu na sasušene kravije lepanje. Tamo posila marva, pa nagalebala na sve strane.

U njevim selancetu nije bilo pašnjaka, a kako su i kod kuće bili zalipljeni za zapećak, momci nikad nisu vidili sasušenu kraviju gađati bu.

– Mate brate, šta misliš, je l' ova lepanja ispala kome iz buću?

A Mate:

– Mož bit, i drugi odan idu na proštenje. A Bog zna, možda ti nije za ilo.

– Ja ću koštati.

• – To nije luckasto. Samo tako možemo doznat šta je. Uzo na prst, a kad zagrizo. Zinio ko zgažen žabac:

– Mate, pa ovo je kravije govno. Fala Bogu, samo kad nisi zgazio u njegov kumovim čizmama.

A Mate se prikrsio:

– Niko nije ko dragi Bog, zamisli kaka bi to sramota bila za tvoj kuma.

Kazivao: Lojzija Šabić, Subotica